

RAPPORTER

88/15

**INTEKTSULIKHET I NORGE
1973-1985**

AV
ROLF AABERGE OG TOM WENNEMO

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 88/15

INNTEKTSULIKHET I NORGE 1973 - 1985

AV

ROLF AABERGE OG TOM WENNEMO

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO—KONGSVINGER 1988

ISBN 82-537-2671-6
ISSN 0332-8422

EMNEGRUPPE

34 Personlig inntekt og formue

ANDRE EMNEORD

Direkte skatter

Gjeldsrenter

Inntektssammensetning

Overføringer

Sosiale forhold

Sosioøkonomi

Yrkesaktive

F O R O R D

Denne rapporten drøfter hvordan bruttoinntekter og disponible inntekter fordelte seg blant yrkesaktive personer og blant familier med yrkesinntekt i årene 1973, 1979, 1982 og 1985. Det blir vist hvordan inntektsnivået og ulikheten i fordelingen av inntektene utviklet seg i denne perioden. Videre studeres hvilken effekt hhv. lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer har hatt på fordelingen av bruttoinntekt. Betydningen som faktisk betalte skatter og gjeldsrenter har hatt for fordelingen av disponibel inntekt, blir også drøftet.

Rapporten er et bidrag til en utredning om inntektsdannelsen i Norge og er delvis finansiert av Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Statistisk Sentralbyrå, 15. juni 1988

Gisle Skancke

I n n h o l d*

	Side
1. Innledning og sammendrag.....	7
2. Inntektsdannelse og inntektsulikhet.....	10
3. Definisjoner av populasjoner og inntektsbegrep.....	13
4. Utviklingen i inntektsulikhet fra 1973-1985.....	16
4.1. Bruttoinntekt.....	19
4.1.1. Ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt blant yrkesaktive personer.....	19
4.1.2. Ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar og blant enslige yrkesaktive.....	25
4.1.3. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer.....	27
4.1.4. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive.....	35
4.1.5. Effekten av barnetrygd på ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar.....	41
4.1.6. Effekten av bostøtte på ulikheten i for- delinger av bruttoinntekt for ektepar.....	47
4.2. Disponibel inntekt.....	49
4.2.1. Ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt blant yrkesaktive personer.....	49
4.2.2. Ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt blant ektepar og blant enslige yrkesaktive.....	52
5. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på skatt og bruttoinntekt.....	54
5.1.1. Yrkesaktive personer.....	54
5.1.2. Enslige yrkesaktive og ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv.....	60
6. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum.....	64
6.1.1. Yrkesaktive personer.....	64
6.1.2. Enslige yrkesaktive og ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv.....	68
Appendiks.....	72
Referanser.....	93
Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå etter 1. juli 1987 (RAPP)	94

* Vi takker John Dagsvik og Steinar Strøm for nyttige kommentarer til manuset.

i. INNLEDNING OG SAMMENDRAG

Har ulikheten i fordelingen av inntekter for yrkesaktive personer endret seg i perioden 1973-1985? For å svare på dette spørsmålet, må vi ta stilling til hva vi skal mene med yrkesaktivitet, inntekt og ulikhet. Dette er gjort i avsnittene 2 og 3, hvor det framgår at vi benytter en strengere definisjon av yrkesaktivitet enn den som blir benyttet i NOS Arbeidsmarkedsstatistikk. Vår definisjon av bruttoinntekt og disponibel inntekt avviker dessuten på et vesentlig punkt fra de definisjonene som blir brukt i nasjonalregnskapet og i NOS Inntektsstatistikk. Der blir renteutgifter trukket fra i beregningen av bruttoinntekt og disponibel inntekt. I denne rapporten vil imidlertid både bruttoinntekt og disponibel inntekt også dekke utgiftene til renter på gjeld. I motsetning til den utbredte framgangsmåten med å bruke gjennomsnittsinntektene for delgrupper som grunnlag for å beskrive inntektsulikhet, bruker vi summariske mål for inntektsspredning. Disse vil fange opp alle individuelle inntektsforskjeller, og ikke bare forskjellen i inntektsnivå mellom grupper av personer.

I rapporten gir vi en beskrivelse av inntektsulikhet blant grupper av yrkesaktive personer og blant grupper av ektepar. Vi viser hvordan inntektsulikheten har utviklet seg i perioden 1973-1985. For å gjøre dette har vi benyttet individdata fra Inntekts- og formueundersøkelsene i 1973, 1979, 1982 og 1985. Dette er utvalgsundersøkelser med selvangivelsen for de personlige skattyterne som det viktigste datagrunnlaget. Tidligere har Bye og Høyland (1981), Andersen og Aaberge (1983), Ringen (1986) og Bojer (1987) benyttet data fra Inntekts- og formueundersøkelsene som grunnlag for studier av inntektsulikhet. Bortsett fra Ringen (1986) benytter disse arbeidene inntektsbegrep som forutsetter at gjeldsrenter er trukket fra.

Vår studie omfatter bare den yrkesaktive delen av befolkningen og tilhørende familier, mens arbeidene nevnt ovenfor drøfter inntektsulikhet blant inntektstakere og blant alle familier.

I tillegg til å studere utviklingen i inntektsulikhet, drøfter vi i rapporten hvilken betydning inntektssammensetningen og skatter og gjeldsrenter har hatt for fordelingen av bruttoinntekt og disponibel inntekt.

For yrkesaktive personer gir undersøkelsen følgende resultater:

1. Ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant alle yrkesaktive var mindre både i 1982 og 1985 enn i 1973, mens ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt ikke forandret seg nevneverdig i perioden 1973-1985.

2. Blant ansatte ble ulikheten både i fordelingen av bruttoinntekt og i fordelingen av disponibel inntekt redusert fra 1973 til 1985. En viktig forklaring på denne utviklingen er at ufaglærte arbeidere hadde en betydelig realinntektsøkning fra 1982 til 1985. For selvstendige fant vi ikke betydningsfulle endringer i inntektsulikhet.
3. Ingen av inntektskomponentene hadde utjavnende effekt på fordelingen av bruttoinntekt blant yrkesaktive personer, dvs. de med liten bruttoinntekt hadde i gjennomsnitt både mindre lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer enn de med stor bruttoinntekt. Dette gjaldt både for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske, selvstendige i andre næringer og for ansatte.
4. Skattenes utjavnende effekt for fordelingen av de disponible inntektene har avtatt. Dette skyldes delvis dempingen i den faktiske progresjonen og delvis at skattenes størrelse i prosent av disponibel inntekt ble betydelig redusert i perioden 1973-1985. Men selv om skattenes utjavnende effekt ble redusert, så førte dette likevel ikke til økt ulikhet i fordelingen av de disponible inntektene. Blant ansatte var inntektsulikhetene tvertimot mindre i 1985 enn de var i 1973. Denne utviklingen skyldes endringer i arbeidsmarkedstilpasningen. Samspillet mellom tilbudt timelønn og valget av arbeidstid resulterte i en jammere fordeling av yrkesinntektene i 1982-1985 enn i 1973-1979.
5. Gjeldsrentenes bidrag til ulikhet i fordelingen av de disponible inntektene økte betydelig i løpet av perioden 1973-1985. Årsaken til denne utviklingen var at gjeldsrentenes andel av disponibel inntekt økte betydelig fra 1973-1985; fra 13,6 prosent til 20,2 prosent for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske, fra 21,1 prosent til 27,4 prosent for selvstendig yrkesaktive i andre næringer og fra 3,9 prosent til 13,9 prosent for ansatte. Men selv om gjeldsrentenes bidrag til ulikhet økte, så avtok den ulikhetsskapende effekten fra gjeldsrentene. Dette skyldes hovedsaklig at andelen av de yrkesaktive som hadde fradrag for gjeldsrenter økte betydelig i perioden 1973-1985; spesielt for ansatte hvor andelen økte fra 46,9 prosent i 1973 til 74,4 prosent i 1985.

For enslige yrkesaktive og for ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv, kan vi trekke følgende konklusjoner om omfanget av og utviklingen i

ulikhet i fordelingen av inntekter:

6. Ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar med én yrkesaktiv ble redusert i perioden 1973-1985, mens ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt ikke endret seg. Blant ektepar med to yrkesaktive og blant enslige yrkesaktive har ulikhetene i både fordelingene av bruttoinntekt og disponibel inntekt vært forbausende stabile i hele perioden.
7. Ingen av inntektskomponentene hadde en utjavnende effekt på ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt hverken blant ektepar med én yrkesaktiv, blant ektepar med to yrkesaktive eller blant enslige yrkesaktive, dvs. de med liten bruttoinntekt hadde i gjennomsnitt både mindre lønnsinntekter, næringsinntekter, kapitalinntekter og overføringer enn de med stor bruttoinntekt.
8. Overføringene omfatter blant annet barnetrygd og bostøtte. Resultatet for disse to komponentene viser at barnetrygd bidro til ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt både blant ektepar med én og med to yrkesaktive, mens bostøtte derimot hadde en klar utjavnende effekt.

Også blant ektepar med barn hadde barnetrygden en ulikhetsskapende effekt; både blant de med én og med to yrkesaktive. Utviklingen fra 1973 til 1985 peker riktignok i retning av svakere ulikhetsskapende effekt fra barnetrygden, spesielt for barnefamilier hvor begge ektefellene er yrkesaktive.
9. Fordelingsvirkningene av skattene og gjeldsrentene var de samme som de vi fant for yrkesaktive personer (se 4 og 5).

2. INNTEKSDANNELSE OG INNTEKTSULIKHET

Den observerte fordelingen av inntekter i samfunnet er resultatet av et komplisert samspill mellom individuelle og offentlige beslutninger. Viktige offentlige tiltak er regler for beskatning og overføringer. Sammen med arbeidstidsregler utgjør dette en vesentlig del av de rammebetingelsene som den enkelte står overfor. Innenfor disse rammebetingelsene tar individet beslutninger som angår lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer. Beslutninger angående de enkelte inntektsfaktorene avhenger gjensidig av hverandre. Dette betyr at hvis f.eks. myndighetene endrer reglene for bostøtte, så kan dette få både en direkte og en indirekte virkning. Den direkte virkningen er et resultat av endringer i tilpasningen til selve bostøtteordningen, mens den indirekte virkningen skyldes regelendringenes påvirkning av tilpasningen til andre inntektskomponenter, slik som lønns-, nærings- og kapitalinntekt. Hvis en derfor på forhånd skal kunne si noe om den samlede effekten av endringer i et offentlig tiltak, må en ha informasjon om begge effektene. Ikke minst vil dette være viktig hvis vi skal studere fordelingsvirkninger av endringer i skattesystemet. Ved siden av å ha en direkte effekt vil skatteendringer ha virkning både på yrkesdeltakelse, antall timer som yrkesaktive ønsker å arbeide, og lønnsnivå. I denne rapporten skal vi identifisere og drøfte de direkte fordelingsvirkningene av beskatningen. For å identifisere de indirekte fordelingsvirkningene av beskatningen, måtte vi ha benyttet en mikroøkonomisk modell for å simulere arbeidsmarkedsatferden til hvert enkelt av individene under forskjellige system for beskatning. På den måten ville vi kunne skille virkningen av endringer i beskatningen fra andre faktorer som påvirker individenes valg og derfor nivået på bruttoinntektene. Dagsvik et al. (1986, 1988) har brukt mikroøkonomiske modeller for å analysere de indirekte fordelingsvirkningene av endringer i beskatningen. Disse modellene er foreløpig estimert for en delpopulasjon av gifte kvinner og gifte menn og dekker følgelig bare en del av de populasjonene som er gjenstand for analyse i denne rapporten.

Har ulikheten i fordelingen av inntekter for yrkesaktive personer endret seg i perioden 1973-1985? For å svare på dette og liknende spørsmål må vi ta stilling til hva vi skal mene med ulikhet i inntektsfordelingen. Ulikhet er til stede når noen har mer inntekt enn andre. Mer problematisk blir det når vi skal ta stilling til om inntektene er mer ulikt fordelt i en periode enn i en annen. En vanlig framgangsmåte har da vært å sammenligne gjennomsnittsinntektene for grupper av inntektstakere. Hvis forskjellene mellom gjennomsnittsinntektene

har avtatt over et bestemt tidsrom påstås det ofte at det har foregått en inntektsutjamning. Men hvis inntektsspredningen innen grupper var stor jamført med forskjellene mellom gjennomsnittsinntektene, gir denne framgangsmåten et villedende uttrykk for fordelingsmessige endringer. I stedet må vi benytte indekser som er konstruert for å informere om omfanget og graden av de individuelle inntektsforskjellene. En av de vanligste indekser eller mål for ulikhet i inntektsfordelingen er Gini-koeffisienten. I denne rapporten skal vi i tillegg benytte et summarisk mål for ulikhet som retter større oppmerksomhet mot den nedre delen av inntektsfordelingen enn det Gini-koeffisienten gjør. I rapporten vil det gå under navnet A-ulikhet. Vi viser til Aaberge (1982) for en nærmere omtale og drøfting av dette ulikhetsmålet. Begge målene, både Gini-koeffisienten og A-koeffisienten, er normert slik at de tar verdien 0 når alle har lik inntekt og verdien 1 når all inntekt tilfaller én person. For andre fordelinger av inntektene tar ulikhetsmålene verdier mellom 0 og 1; jo større verdi jo større ulikhet. Begge disse målene tilfredsstiller følgende to kriterier,

- (i) skalainvarianskriteriet, dvs. at samme prosentvise tillegg (eventuelt reduksjon) for alle, gir uendret ulikhet.
- (ii) overføringskriteriet, dvs. at overføring fra en rikere til en fattigere person i fordelingen (som ikke bytter om rekkefølgen) alltid skal redusere ulikheten.

Dette betyr at både Gini-koeffisienten og A-koeffisienten vil vise mindre ulikhet i inntektsfordelingen etter inngrep med overføringer fra rik til fattig og større ulikhet hvis overføringene er fra fattig til rik. En endring av fordelingen som favoriserer de fattigste vil bli målt som en større reduksjon i ulikhet i inntektsfordelingen ved A-koeffisienten enn ved Gini-koeffisienten. Dette er grunnen til at vi i denne rapporten velger å bruke A-koeffisienten framfor Gini-koeffisienten som grunnlag for å tallfeste ulikheten i de aktuelle inntektsfordelingene. De tilsvarende resultatene basert på Gini-koeffisienten er imidlertid gjengitt i appendiks.

I tillegg til å studere endringer i inntektsulikhet over tid, vil vi også identifisere de enkelte inntektskomponentenes bidrag til ulikhet i fordelinger av bruttoinntekt og disponibel inntekt og hvordan disse bidragene har forandret seg over tid. Videre skal vi drøfte gjeldsrentenes og skattenes direkte virkning på fordelingen av disponibel inntekt og hvordan disse

virkningene har endret seg i løpet av tidsrommet 1973-1985. Som nevnt ovenfor betrakter vi fordelingene av bruttoinntekt og disponibel inntekt som resultat av en prosess der individenes tilpasning til de forskjellige inntektskomponentene skjer simultant, dvs. tilpasningen til en komponent avhenger av tilpasningen til andre komponenter. Gitt tilpasningen, drøfter vi hvilken direkte effekt de enkelte inntektsfaktorene har hatt på ulikheten til summen av de aktuelle komponentene. F.eks. drøfter vi hvilken effekt hhv. lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer har hatt på ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant yrkesaktive personer. På denne måten skal vi også belyse de direkte fordelingsvirkningene av offentlige tiltak som

- barnetrygd
- bostøtte
- direkte skatter.

Er disse tiltakene omfordelende? Vil de familiene som har små yrkes- og kapitalinntekter motta mer i bostøtte enn familier med store yrkes- og kapitalinntekter? Dette er spørsmål som vi ønsker å besvare. Videre vil vi ta sikte på å få belyst om sammenhengene har endret seg over tid. På grunn av regelendringer og/eller endringer i tilpasningen, kan f.eks. et tiltak ha gått over fra å virke utjævnende til å virke ulikhetsskapende.

3. DEFINISJONER AV POPULASJONER OG INNTEKTSBEGREP

For å studere utviklingen i inntektsulikhet over tid, må vi benytte definisjoner av både populasjoner (inntektstakergrupper) og inntektsbegrep som er identifiserbare i hver enkelt av Inntekts- og formueundersøkelsene i 1973, 1979, 1982 og 1985. Disse undersøkelsene gir detaljerte årsinntektsdata for et utvalg av inntektstakere. Dette gjør det mulig å sammenligne inntektsulikhet mellom grupper av inntektstakere både på et gitt tidspunkt og over tid.

I denne rapporten skal vi studere inntektsulikhet blant yrkesaktive personer og blant familier hvor minst én av ektefellene er yrkesaktive. For å bli regnet som yrkesaktiv, må personen ha lønns- og næringsinntekt som til sammen er større enn folketrygdens minsteytelser til enslige alders- og uførepensjonister. Størrelsen på disse ytelsene i løpende kroner er gitt i tabell 3.1.

Tabell 3.1. Minsteytelser til enslige alders- og uførepensjonister i 1973, 1979, 1982 og 1985. Gjennomsnitt pr. år i løpende kr.

1973	1979	1982	1985
10 445	21 780	31 228	39 220

Minsteytelsene til enslige alders- og uførepensjonister sammenlignet med nasjonalregnskapets gjennomsnittlige kontantlønn pr. årsverk, tilsvarer 500 arbeidstimer pr. år.

De yrkesaktive personene blir videre gruppert etter sin yrkesstatus og etter egenskaper ved hovedyrket. Vi følger Standard for inndeling etter sosio-økonomisk status som gir to hovedgrupper: ansatte og selvstendige. Dersom næringsinntekten er større enn lønnsinntekten, blir personen klassifisert som selvstendig næringsdrivende, i motsatt fall som ansatt. De selvstendige deles videre inn i to grupper, selvstendig næringsdrivende i jordbruk, skogbruk, fiske og fangst og selvstendig næringsdrivende i andre grupper etter størrelsen av de respektive næringsinntektene.

Basert på tresifrede stillingskoder i 1982- og 1985-undersøkelsen, kan vi videre dele de ansatte inn i fire grupper:

ufaglærte arbeidere,
faglærte arbeidere,

lavere funksjonærer
og høyere funksjonærer.

I 1973- og 1979-undersøkelsene foreligger det ikke tresifrede stillingskoder. Det er derfor ikke mulig å dele de ansatte inn etter sosio-økonomisk status i 1973 og 1979. Vi viser til Standard for inndeling etter sosioøkonomisk status som gir en presis definisjon av grupperingen av ansatte. Kriteriene for inndelingen bygger på arbeidets art og på de ansattes kompetanse. Arbeidere består av ansatte med manuelt arbeid i industri, bergverk, bygg og anlegg og transport. Funksjonærgruppene omfatter alle andre ansatte og blir derfor både større og mer mangfoldige. Kompetansen er bestemt av yrkesutdanningslengde. Ufaglærte arbeidere og lavere funksjonærer har utdanning tilsvarende grunnskole og ingen fagutdanning. Faglærte arbeidere og høyere funksjonærer har utdanning tilsvarende minst videregående skole.

Ved hjelp av selvangivelsesdata for utvalg av personer i 1973, 1979, 1982 og 1985 skal vi drøfte inntektsulikhet hhv. mellom yrkesaktive personer og mellom familier. Vi må da avgjøre hvordan inntekt skal defineres. Prinsipielt er inntekt definert som det maksimale forbruket en kan tillate seg uten å redusere nettoformuen. Definisjonen er problematisk å forholde seg til, fordi vi blir tvunget til å presisere hva som skal menes med å forringe formuen. Som påpekt i innledningen er det vanlig å benytte en definisjon av disponibel inntekt som ikke omfatter utgifter til gjeldsrenter. Bruken av en slik definisjon kan dekke over betydningsfulle forskjeller i forbruksmuligheter. Grunnen til dette er at skattereglene gir ubegrenset rett til fradrag av gjeldsrenter for fastsettelse av netto skattbar inntekt. Siden skattesatsene som utlignes på nettoinntekten øker med stigende inntekt, vil gevinsten av å benytte ordningen med fradrag for gjeldsrenter være større for en person med høy inntekt enn for en person med liten inntekt. Ved å benytte en definisjon av disponibel inntekt der gjeldsrenter er trukket fra vil en dermed utelate en viktig komponent som er bestemmende for et individs eller en families forbruksmuligheter. I denne rapporten gjør vi altså ikke det, men lar i stedet disponibel inntekt være definert slik at den omfatter både gjeldsrenter og utgifter til annet konsum. I rapporten har vi lagt hovedvekt på to inntektsbegrep; bruttoinntekt (samlet inntekt) og disponibel inntekt der

Bruttoinntekt = Lønnsinntekt
 + Netto næringsinntekt før
 fondsavsetninger og avskrivninger
 + Kapitalinntekt
 + Overføringer

og
 Disponibel inntekt = Bruttoinntekt
 - Skatt

Netto næringsinntekt før fondsavsetninger og avskrivninger = inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske og av annen næring + inntekt av håndverks- og husflidsarbeid i hjemmet + fondsavsetninger + ordinære avskrivninger - underskott i næring og ved fast eiendom.

NB! Enhver inntektstaker kan kreve fradrag for ethvert underskott eller tap oppstått samme år, uansett om det er oppstått i næring eller ikke. Underskottet må imidlertid skyldes fradragsberettigede utgifter.

Selv om inntektstakeren har underskott i én næring, kan han/hun likevel ha positiv netto næringsinntekt p.g.a. inntekter i andre næringer.

Kapitalinntekt = Inntekt av bolig, hytte og landsted
 + Renteinntekter
 + Aksjeutbytte
 + Andre kapitalinntekter,

Overføringer = Ytelser fra Folketrygden
 + Tjenestepensjon, livrenter o.l.
 + Bidrag o.l.
 + Barnetrygd
 + Bostøtte
 + Stipend
 + Forsørgerfradrag

Nærmere forklaring på hva de enkelte postene inneholder, framgår av rettledningen til utfylling av selvangivelsen.

4. UTVIKLINGEN I INNTEKTSULIKHET FRA 1973-1985

Vår målsetting er å tallfeste ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt og disponibel inntekt i 1973, 1979, 1982 og 1985, og på denne måten avdekke eventuelle endringer i ulikhet i perioden 1973-1985. I levekårssammenheng gir bruttoinntekt uttrykk for hvilket potensiale inntektstakeren/familien har for skattetilpasninger, mens disponibel inntekt viser resultatet av tilpasningen etter skatt. I definisjonen av disponibel inntekt inngår både gjeldsrenter og underskott i borettslag. Disse postene utgjør altså en del av den disponible inntekten i motsetning til i den definisjonen som blir anvendt i NOS Inntektsstatistikk hvor gjeldsrenter og underskott i borettslag blir trukket fra. Vår definisjon av disponibel inntekt kan sees på som en tilnærming til det maksimale forbruket en kan tillate seg uten å tære på nettoformuen. En svakhet er at vi ikke får tatt hensyn til den reelle verdiendringen på varige konsumgoder som bolig og hytte. Verdiendringen vil selvfølgelig være avhengig av den generelle tilstanden til samfunnsøkonomien, og dessuten variere sterkt etter boligens beliggenhet og standard. Pr. i dag har vi ikke tilstrekkelig informasjon til å kunne håndtere disse inntektskomponentene på en tilfredsstillende måte. Dette er en av grunnene til at vi har valgt å la gjeldsrentene være en del av både bruttoinntekten og den disponible inntekten.

Vi er videre forhindret fra å skille mellom gjeld knyttet til næringsvirksomhet og gjeld knyttet til privat konsum. I vår definisjon av bruttoinntekt og disponibel inntekt inngår derfor både gjeldsrenter knyttet til privat konsum og til næringsvirksomhet. Men selv i en situasjon med full informasjon ville vi stå overfor en rekke tvilstilfeller angående fordeling av gjeld til næringsvirksomhet og til privat konsum. Bruttoinntekt og disponibel inntekt har derfor i levekårsforstand ikke samme betydning for selvstendig næringsdrivende som for lønsmottakere. Men så lenge skattesystemet behandler nærings- og lønnsinntekter forskjellig, vil det uansett være umulig å konstruere identiske inntektsbegrep i levekårsforstand.

I tillegg til å studere fordelingen av bruttoinntekt og disponibel inntekt, skal vi behandle de mest sentrale inntektskomponentene fra selvangivelsen som disse to inntektsbegrepene er bygget opp av. Ikke-skattbare inntekter som både selvstendig næringsdrivende og lønsmottakere kan ha nytt godt av, inngår ikke i våre inntektsbegrep og svekker derfor analysen. Slike inntekter blir gitt i form av gunstige bilordninger, billige forbrukslån, subsidierte ferier, osv. For enkelte personer kan dette til sammen dreie seg om betydelige inntekter. Fra

og med 1987 vil en del av disse inntektene bli skattepliktige. Først da kan aktuelle data bli gjort tilgjengelige for analyseformål gjennom Inntekts- og formueundersøkelsene.

Et annet og vel så stort problem er forekomsten av "svarte" inntekter. Siden dette er inntekter som ulovlig unndras beskatning, sier det seg selv at pålitelige data for de enkelte inntektstakerne ikke vil være oppnåelig. Følgelig faller også alle betraktninger om "svarte" inntekter utenfor rammen av denne rapporten.

Våre data setter oss som nevnt i stand til å finne ut hvordan de enkelte inntektskomponentene bidrar til det resultatet som framkommer i fordelingene av bruttoinntekt og disponibel inntekt. Arbeidsinntekten, som er den viktigste av inntektskomponentene, blir fastsatt som produktet av timelønn og arbeidstid. Vi kan imidlertid ikke si noe om hvordan variasjonene i hhv. timelønn og arbeidstid bidrar til den observerte inntektsulikhet. Individuelle timelønns- og arbeidstidsdata er ikke tilgjengelig i Inntekts- og formueundersøkelsene. I rapporten avstår vi derfor fra å kommentere endringer i inntektsulikhet som resultatet av mulige endringer i hhv. timelønn og arbeidstid og i sammenhengen mellom disse to variablene.

Før vi går over til å studere fordelingen av inntekter blant yrkesaktive personer og blant ektepar med minst én yrkesaktiv, skal vi drøfte utviklingen fra 1973 til 1985 i visse sosioøkonomiske og demografiske variable.

Tabell 4.1. Fordelingen av yrkesaktive personer etter selvstendige og ansatte i hhv. 1973, 1979, 1982 og 1985. Prosent.

	Yrkesaktive i alt	Ansatte	Selvstendige	Antall observa- sjoner
1973	100	87,2	12,8	4 993
1979	100	88,3	11,7	8 403
1982	100	89,7	10,3	6 787
1985	100	90,0	10,0	2 612

Vi ser av tabell 4.1 at andelen lønsmottakere blant de yrkesaktive økte gradvis fra 87,2 prosent i 1973 til 90 prosent i 1985. Denne utviklingen skyldes i hovedsak den klare nedgangen i tallet på selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske. En betydelig del av yrkesaktive lønsmottakere som tidligere ble klassifisert som selvstendige gårdbrukere, er imidlertid fortsatt aktive gårdbrukere.

Næringsinntektene er følgelig mindre enn inntektene fra lønnsarbeid. Dette kan være tilfelle selv om gårdbrukeren fortsatt er mottaker av betydelig offentlig støtte i form av pris-, produksjons- og sonetillegg, se for øvrig Bjerkholt et al. (1988).

Tabell 4.2. Fordelingen av ektepar etter ektefellenes yrkesaktivitet i hhv. 1973, 1979, 1982 og 1985. Prosent.

	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med én yrkesaktiv	Ektepar med to yrkesaktive	Antall observasjoner
1973	100	69,7	30,1	2 708
1979	100	55,8	44,2	4 003
1982	100	49,9	50,1	3 893
1985	100	46,7	53,3	1 131

Tabell 4.2 viser at fordelingen av ektepar med minst én yrkesaktiv etter ektefellenes yrkesaktivitet, har endret seg betydelig i perioden 1973-1985. Mens ektepar med én yrkesaktiv var det mest vanlige i 70-årene, er det i 80-årene blitt like vanlig at begge ektefellene er yrkesaktive. Dette skyldes at gifte kvinner i økende grad har gått ut i lønnet arbeid. Enkelte vil kanskje stusse over at det fortsatt (1985) bare er 53,3 prosent av ekteparene med minst én yrkesaktiv hvor begge er yrkesaktive. F.eks. viser NOS Arbeidsmarkedsstatistikk 1985 at 62,2 prosent av de gifte kvinnene i alderen 16-74 år var sysselsatte i 1985, mens så og si alle gifte menn var sysselsatte. Årsaken til avviket mellom tallene fra Arbeidsmarkedsstatistikken og våre tall kommer av definisjonen av yrkesaktivitet/sysselsetting. Vår definisjon er betydelig strengere enn den som blir benyttet i Arbeidsmarkedsstatistikken, hvor sysselsatte i inntektsgivende arbeid består av personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i løpet av en uke (undersøkelsesuken). Tabell 4.2 må heller ikke forveksles med de tall som blir publisert i NOS Inntektsstatistikk og i NOS Skattestatistikk, hvor ekteparene blir fordelt etter én og to inntektstakere. Grunnen er at en rekke inntektstakere ikke har arbeidsinntekt; de er altså ikke yrkesaktive.

Tabell 4.3. Fordeling av ektepar med én og to yrkesaktive etter barnetall. Prosent.

	Ektepar med én yrkesaktiv						Ektepar med to yrkesaktive					
	Ialt	Antall barn 0-16 år				Gjennomsnittl. antall barn	Ialt	Antall barn 0-16 år				Gjennomsnittl. antall barn-
		0	1	2	>3			0	1	2	>3	
1973	100	38,7	19,4	23,3	18,6	1,3	100	47,2	29,3	16,6	6,9	0,9
1979	100	42,6	18,5	24,9	14,0	1,1	100	42,3	27,6	22,7	7,5	1,0
1982	100	41,3	19,8	26,6	12,3	1,1	100	41,3	26,6	24,4	7,7	1,0
1985	100	40,7	19,7	27,8	11,8	1,1	100	40,0	25,2	26,0	8,8	1,0

Av tabell 4.3 framgår det at på 70-tallet hadde ektepar med én yrkesaktiv større forsørgelsesbyrde enn ektepar med to yrkesaktive. På 80-tallet er dette blitt mer likt. Vi merker oss at to-barns familiene er blitt mer vanlige i begge gruppene av ektepar.

4.1. Bruttoinntekt

4.1.1. Ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt blant yrkesaktive personer

Vi viser til kapittel 3 for en nærmere redegjørelse av begrepet bruttoinntekt og de enkelte inntektskomponentene som til sammen utgjør bruttoinntekten til en yrkesaktiv person eller et ektepar med minst én yrkesaktiv. Siden både yrkesaktive personer og ektepar opprinnelig er trukket ut med forskjellige sannsynligheter i hvert av utvalgene til Inntekts- og formueundersøkelsene, har vi basert oss på delutvalg av de opprinnelige utvalgene. Delutvalgene er trukket slik at de kan betraktes som "representative" utvalg for populasjonene av yrkesaktive personer og ektepar med minst én yrkesaktiv i hhv. 1973, 1979, 1982 og 1985. Vi kan derfor betrakte inntektsdataene fra delutvalgene som tilfeldige trekninger fra de aktuelle inntektsfordelingene. De analysemetodene vi benytter forutsetter at data kan betraktes som tilfeldige trekninger fra fordelinger som skal analyseres. Som det framgår av tabellene 4.1 og 4.2 varierer antallet observasjoner mellom de fire årgangene. Det er flest observasjoner i 1979 og minst i 1985. Vi kan derfor forvente å oppnå mer presise estimat for nivå og ulikhet i de aktuelle inntektsfordelingene i 1979 enn i 1985. Når vi ikke

uttrykker oss med sikkerhet om denne sammenhengen, så skyldes det at presisjonen til estimatene også avhenger av formen til de underliggende inntektsfordelingene. Hvis f.eks. den underliggende inntektsfordelingen hadde hatt all masse i ett punkt, så ville vi ikke trengt mer enn 1 observasjon for å tallfeste nivå og ulikhet. Presisjonen i estimatene ville ikke øke om vi fikk tilgang på flere observasjoner. For at leserne skal kunne vurdere presisjonen av estimatene for nivå og ulikhet, har vi også estimert de tilhørende standardavvikene.

I dette kapitlet skal vi studere utviklingen i nivå (faste kroner) og ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt for grupper av yrkesaktive personer og ektepar med minst én yrkesaktiv.

Tabell 4.4. Gjennomsnittlig brutto realinntekt* for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1973, 1979, 1982 og 1985**. 1985-kroner.

Sosioøk. gruppering	Alle yrkesaktive	Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
År				
1973	119 300 (1000)	119 600 (4800)	178 500 (7700)	114 500 (900)
1979	141 300 (1000)	165 000 (5500)	214 100 (7300)	134 700 (1000)
1982	136 900 (1300)	158 300 (15200)	210 500 (12800)	130 800 (800)
1985	144 200 (1900)	157 100 (7800)	217 300 (21300)	139 400 (1700)

*) Standardavvik er gitt i parentes

***) De prisjusterte tallene er basert på konsumprisindeksen (1970=100, 1973=122, 1979=202, 1982=283, 1985=344).

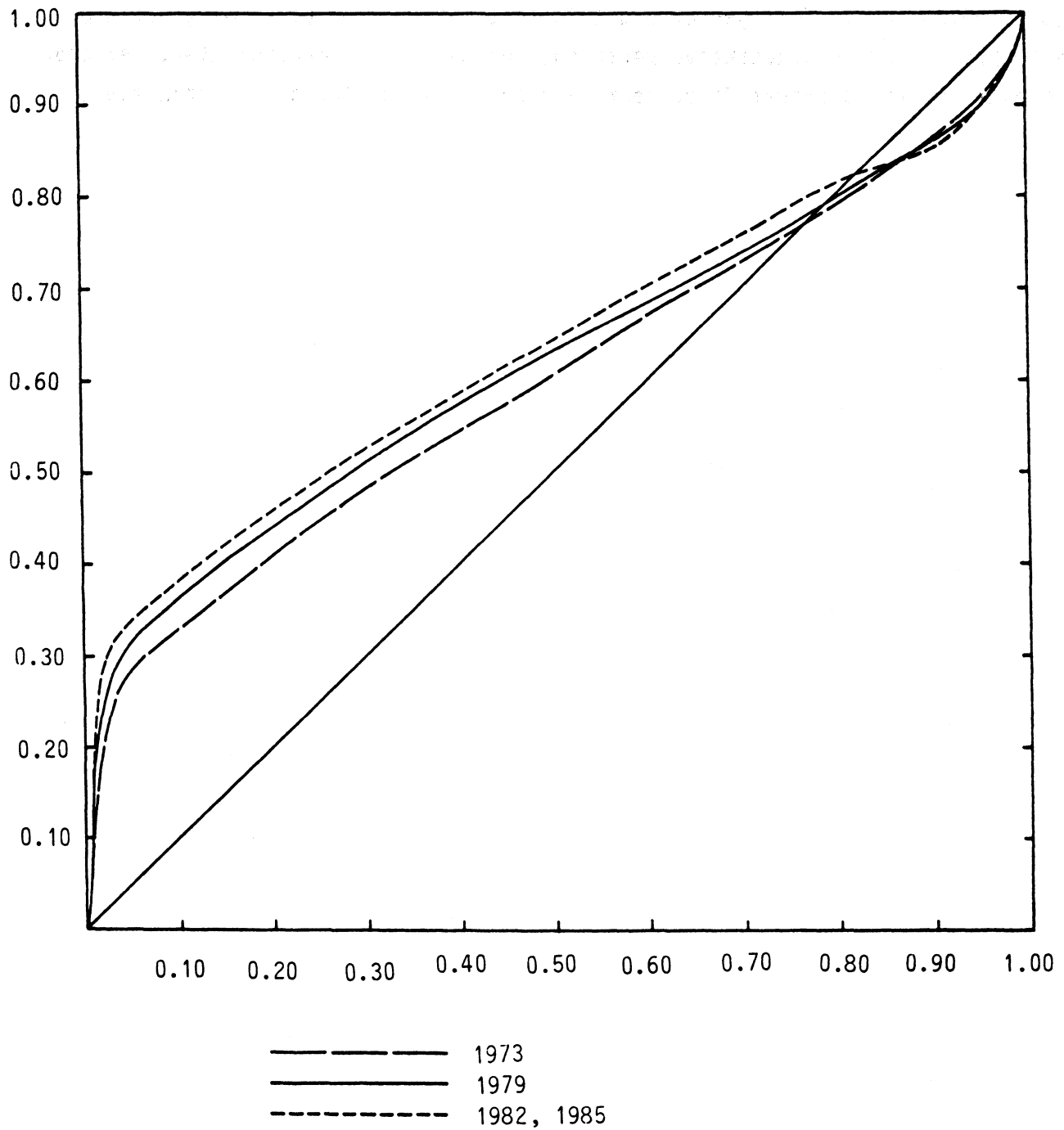
I følge tabell 4.4 har både ansatte og selvstendige hatt en nedgang i gjennomsnittlig brutto realinntekt fra 1979 til 1982, mens ansatte og selvstendige i andre næringer har hatt en økning i gjennomsnittlig brutto realinntekt fra 1982 til 1985. Tallene for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske antyder ingen endring fra 1982 til 1985. På grunn av få observasjoner (132 i 1985) er imidlertid estimatene for denne gruppen svært usikre; i 1985 er f.eks. 95-prosent konfidensintervallet for forventet bruttoinntekt gitt ved

[141 500, 172 700].

Inntektsnivået varierer i følge tabell 4.4 mellom sosioøkonomiske grupper både på gitte tidspunkter og over tid. Innen de enkelte gruppene kan det imidlertid være betydelige inntektsforskjeller. Ved å tallfeste ulikheten i de

aktuelle fordelingene, får vi belyst disse inntektsforskjellene. Til dette formålet skal vi benytte A-koeffisienten. Men først skal vi gi en detaljert grafisk framstilling av ulikheten i fordelingene av bruttoinntekt for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985. Vi benytter da M-kurven, se Aaberge (1982). M-kurven har i hvert punkt tolkning som forholdet mellom gjennomsnittsinntekten til en andel av populasjonen ordnet etter stigende inntekt og gjennomsnittsinntekten til hele populasjonen. Av figur 4.1 kan vi f.eks. se at $M(0,10)=0,34$ for fordelingen av bruttoinntekt i 1973, som altså betyr at blant de 10 prosent av de yrkesaktive personene som har lavest bruttoinntekt, er gjennomsnittlig bruttoinntekt 34 prosent av gjennomsnittet for alle yrkesaktive.

Figur 4.1. M-kurver til fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Hadde alle de yrkesaktive personene hatt samme bruttoinntekt, ville $M(u)=1$ for alle u . Jo nærmere en M-kurve ligger "taket" i figuren, jo mindre ulikhet i den underliggende fordelingen. Diagonalen i figur 4.1 svarer til en uniform fordeling, dvs. alle inntekter mellom 0 og den største inntekten forekommer like hyppig i populasjonen. En slik fordeling kan oppstå ved at individene får tildelt inntekter ved tilfeldig trekning over et inntektsintervall som strekker seg fra 0 til den høyeste inntekten i økonomien. Figur 4.1 antyder at det er størst ulikhet i 1973 og minst i 1982 og 1985 da M-kurvene er tilnærmet identiske. Vi kan påstå dette selv om kurvene krysser hverandre. Siden dette skjer i den aller øverste delen av fordelingene, betyr det ikke noe annet enn at inntektsforskjellene mellom de 15 prosent høyeste bruttoinntektene er større i 1982/1985 enn i 1973/1979. Ved å foreta en relativ sammenligning av bruttoinntektene til alle yrkesaktive personer, finner vi altså at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt har avtatt fra 1973 til 1985. Grunnen er at de med lave inntekter kommer relativt bedre ut i 1982/1985 enn i 1973 og i 1979. Disse betraktningene viser nødvendigheten av å sammenfatte den informasjonen om ulikhet som blir gitt av M-kurven. En naturlig måte å gjøre dette på er å benytte arealet mellom "taket" ($M(u)=1$ for alle u) og M-kurven for den aktuelle fordelingen. Dette arealet er identisk med A-koeffisienten. På tilsvarende måte sammenfatter Gini-koeffisienten den informasjonen om ulikhet som blir gitt av Lorenz-kurven. Tabell 4.5 gir A-ulikhet for de samme fordelingene som det ble gitt gjennomsnittlig brutto realinntekt for i tabell 4.4. Ved tolkningen av tabell 4.5 minner vi om at helt likt fordelte inntekter gir en A-koeffisient lik 0, helt ulikt fordelte inntekter gir en A-koeffisient lik 1 (en person har all inntekt) og en uniform fordeling gir en A-koeffisient lik 0,5. Jo mindre verdi A-koeffisienten har, jo mindre er ulikheten i den tilhørende fordelingen.

Tabell 4.5. A-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk gruppering i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. gruppering	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
År				
1973	.396 (.004)	.424 (.017)	.482 (.016)	.378 (.003)
1979	.381 (.004)	.449 (.012)	.477 (.013)	.359 (.004)
1982	.367 (.005)	.472 (.047)	.504 (.026)	.342 (.003)
1985	.365 (.007)	.396 (.020)	.513 (.039)	.347 (.007)

*) I parentes er det gitt standardavvik (95-prosent-konfidensintervall framkommer som estimatet pluss/minus 2 ganger standardavviket).

Resultatene i tabell 4.5 viser at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant alle yrkesaktive er blitt redusert fra 1973 til 1985. Målt ved A-koeffisienten er reduksjonen, sett over hele perioden, på ca. 8 prosent; dvs. ingen dramatisk endring. For gruppen ansatte har vi hatt samme utvikling, mens for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske og for selvstendige i andre næringer kan vi på grunn av statistisk usikkerhet strengt tatt ikke påstå at det har skjedd endringer i perioden 1973-1985. Vi legger ellers merke til at det for hvert av årene er mindre ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt blant ansatte enn i de tilsvarende fordelingene for selvstendige. Spørsmålet er om inntektsulikhetene blant ansatte skyldes forskjeller i kompetanse og type arbeid. Som tidligere nevnt gir ikke dataene fra undersøkelsene i 1973 og 1979 mulighet til å gruppere ansatte etter sosioøkonomiske variable som kompetanse og type arbeid. Derimot er dette mulig for undersøkelsene i 1982 og 1985. Vi gjengir derfor resultatene for ansatte etter sosioøkonomisk gruppe for årene 1982 og 1985.

Tabell 4.6. Gjennomsnittlig brutto realinntekt (1985-kroner) og A-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for ansatte yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1982 og 1983.

Sosio- økonomisk status	Ufaglærte arbeidere		Faglærte arbeidere		Funksjonærer, lavere nivå		Funksjonærer, høyere nivå	
	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het
1982	117 800 (1100)	.286 (.005)	139 200 (1700)	.239 (.009)	96 600 (1100)	.283 (.005)	158 300 (1700)	.339 (.006)
1985	130 400 (2000)	.291 (.008)	140 800 (2600)	.254 (.012)	99 100 (1600)	.281 (.007)	171 300 (3800)	.344 (.044)

*) Standardavvik i parentes.

Ved å sammenligne tabell 4.5 og tabell 4.6, ser vi at ulikheten blant hhv. ufaglærte arbeidere, faglærte arbeidere og funksjonærer med utdanning tilsvarende grunnskole er betydelig mindre enn de ulikhetene som framtrer når vi studerer alle ansatte samlet. Blant funksjonærer med utdanning tilsvarende minst videregående skole er derimot ulikheten på samme nivå som for ansatte samlet. Denne gruppen er imidlertid betydelig mindre homogen med hensyn på utdanningslengde enn hva som er tilfelle for de andre tre gruppene. Legg dessuten merke til at ufaglærte arbeidere er den eneste gruppen som hadde en klar økning i bruttorealinntekt fra 1982 til 1985. Den anslåtte økningen for funksjonærer (høyere nivå) er svært usikker.

4.1.2. Ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar og blant enslige yrkesaktive.

Siden mange økonomisk-politiske tiltak retter seg mot husholdene og ikke mot de enkelte inntektstakerne, skal vi også drøfte utviklingen i fordelingen av inntekter blant grupper av ektepar der minst én av ektefellene er yrkesaktive og blant enslige yrkesaktive. En mer omfattende husholdsdefinisjon som kost- eller bohushold er ikke mulig å anvende på dataene fra 1973. De fleste bo- og kosthusholdene består imidlertid av ektepar med og uten barn og enslige med og uten barn. Det største problemet med denne definisjonen er at samboere ikke blir behandlet som ektepar, men som enslige.

Utviklingen i brutto realinntekt og i ulikhet i fordelingen av bruttoinntekt for ektepar med hhv. minst én yrkesaktiv, én yrkesaktiv og to yrkesaktive er beskrevet i tabell 4.7.

Tabell 4.7. Gjennomsnittlig brutto realinntekt (1985-kroner) og A-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Familie- type	Ektepar med minst én yrkesaktiv		Ektepar med én yrkes- aktiv		Ektepar med to yrkes- aktive		Enslige yrkes- aktive	
	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het
1973	175 100 (1700)	.337 (.005)	156 500 (1900)	.333 (.007)	217 400 (2800)	.256 (.007)	95 000 (1300)	.370 (.006)
1979	228 700 (2000)	.317 (.005)	195 200 (2800)	.319 (.009)	268 400 (2300)	.234 (.005)	117 700 (1200)	.347 (.005)
1982	228 800 (2000)	.315 (.008)	192 500 (3100)	.324 (.017)	264 600 (2300)	.233 (.006)	118 600 (1200)	.333 (.005)
1985	245 000 (3700)	.292 (.010)	205 800 (4600)	.285 (.016)	279 300 (5400)	.237 (.013)	128 600 (3000)	.348 (.013)

*) Standardavvik i parentes.

Vi viste ovenfor at både ansatte og selvstendig yrkesaktive personer i gjennomsnitt hadde en nedgang i brutto realinntekt fra 1979 til 1982 på mellom 1,5 og 4 prosent. Av tabell 4.7 framgår det at både ektepar med én og ektepar med to yrkesaktive i gjennomsnitt hadde en realinntektsnedgang på 1,5 prosent, mens enslige yrkesaktive i gjennomsnitt hadde en svak økning i brutto realinntekt. Vi registrerer også at bruttoinntektsulikhetene blant ektepar med minst én yrkesaktiv og blant ektepar med én yrkesaktiv er signifikant mindre i 1985 enn i 1973, mens vi strengt tatt ikke kan påstå noen endring i ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt hverken blant ektepar med to yrkesaktive eller blant enslige yrkesaktive.

For å gi en pekepinn på hva slags inntektsforskjeller som ligger bak resultatene i tabell 4.7, skal vi i tabell 4.8 gi gjennomsnittlig brutto realinntekt for nedre og øvre 5 prosent i hver av de aktuelle fordelingene.

Tabell 4.8. Gjennomsnittlig brutto realinntekt for nedre og øvre 5 prosent i bruttoinntektsfordelingne for ektepar etter yrkesaktivitet og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985. 1985-kroner.

Familie- type	Ektepar med minst én yrkesaktiv		Ektepar med én yrkes- aktiv		Ektepar med to yrkes- aktive		Enslige yrkes- aktive	
	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.
1973	61 500	425 800	55 700	410 400	107 700	445 400	32 300	235 200
1979	92 000	559 400	81 000	556 300	146 400	552 000	42 200	292 400
1982	90 200	555 000	71 800	542 800	148 200	554 300	43 400	285 700
1985	110 300	570 300	94 400	509 500	154 200	612 200	44 700	349 000

Til sammen gir tabellene 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 og 4.8 et bilde av realinntektsutviklingen (for bruttoinntektene) og av ulikheten i fordelingen av bruttoinntektene for yrkesaktive personer, for ektepar og for enslige yrkesaktive i perioden 1973-1985. Selv om tallene i tabellene antyder en gradvis reduksjon i bruttoinntektsulikhetene mellom lønsmottakerne, mellom ektepar med minst én yrkesaktiv og mellom ektepar med én yrkesaktiv fra 1973 til 1982, så kan vi som tidligere nevnt på grunn av statistisk usikkerhet strengt tatt ikke påstå at det har skjedd noen endring i bruttoinntektsulikhetene i denne perioden. Derimot kan vi påstå at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant disse gruppene er mindre i 1985 enn den var i 1973.

I kapittel 4.1.4 skal vi drøfte de enkelte inntektskomponentenes betydning for de registrerte bruttoinntektsulikhetene i 1973, 1979, 1982 og 1985. På den måten vil vi også få identifisert hvilke av inntektskomponentene som har forårsaket redusert ulikhet.

4.1.3. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer.

Vi minner om at de observerte fordelingene av bruttoinntekt er resultatet av en prosess der individenes tilpasning til de enkelte inntektskomponentene skjer simultant. Vi skal her nøye oss med å studere de direkte effekter hhv. lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer har hatt på ulikheten i de aktuelle fordelingene av bruttoinntekt. Vi betrakter derfor tilpasningen som gitt, og gjør heller ikke noe forsøk på å analysere hvilke indirekte effekter de enkelte komponentene har hatt på ulikheten.

For å identifisere bidragene til ulikhet fra hver enkelt av de nevnte fire inntektskomponentene, skal vi benytte en metode for dekomponering av de summariske mål for ulikhet. Vi innfører følgende notasjon for de aktuelle variablene:

X_1	=	lønnsinntekt
X_2	=	netto næringsinntekt før fondsavsetninger og avskrivninger
X_3	=	kapitalinntekt
X_4	=	overføringer
X	=	bruttoinntekt

der $X = X_1 + X_2 + X_3 + X_4$

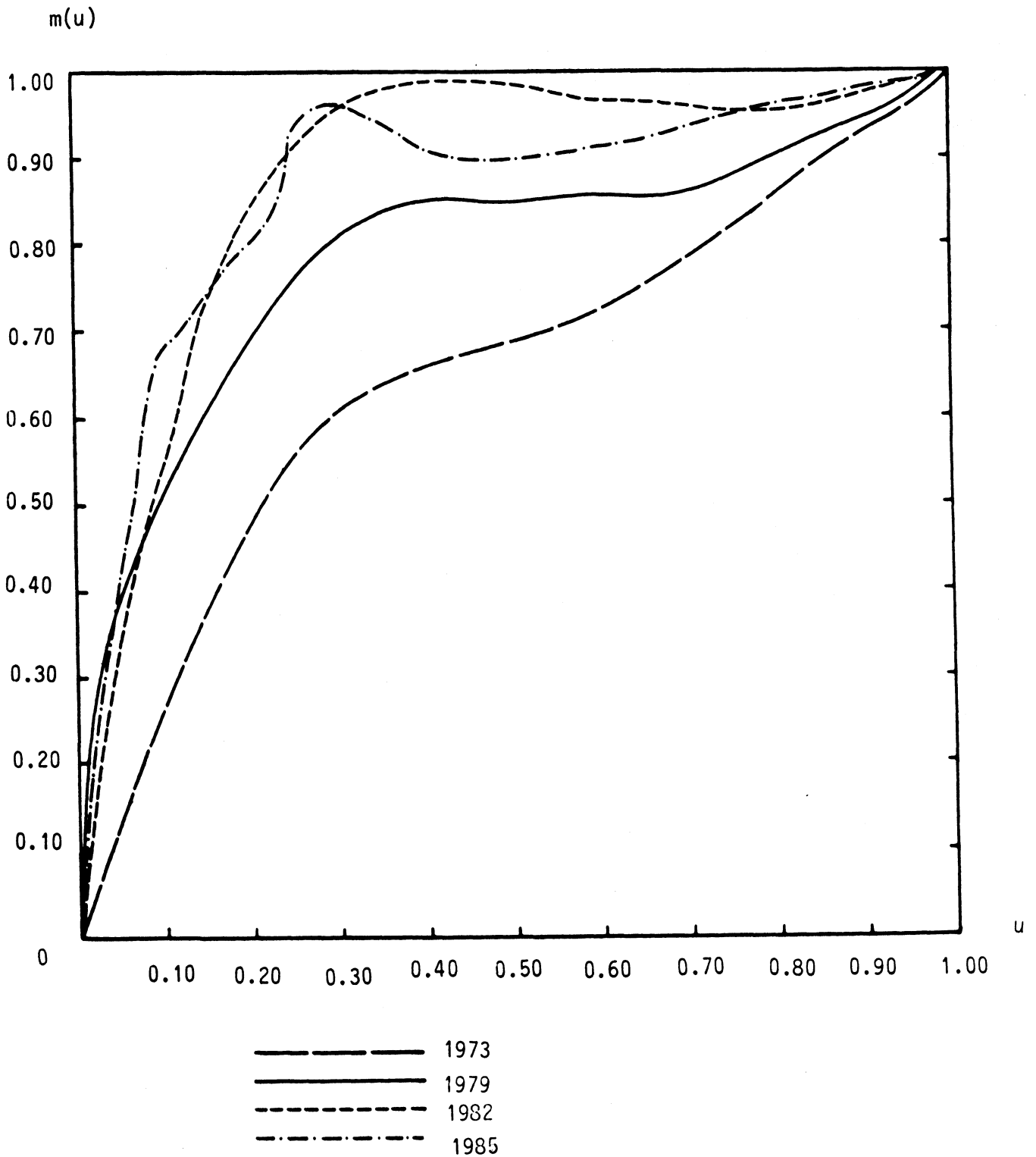
Det kan da vises, se Aaberge (1986), at A-ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt kan skrives som

$$(4.1) \quad A = \sum_{i=1}^4 \frac{\mu_i}{\mu} \alpha_i$$

der α_i , kalt interaksjonskoeffisienten, er et mål for sammenhengen mellom vedkommende X_i og summen X . Følgelig vil α_1 være et mål for sammenhengen mellom lønnsinntekt og bruttoinntekt. Forholdet μ_i/μ uttrykker inntektsandelen, dvs. hvor stor andel X_i utgjør av summen X , mens μ_i og μ er gjennomsnittene i fordelingen av hhv. X_i og X .

Før vi gir resultatene av dekomponeringen, skal vi gå litt nærmere inn på tolkningen av interaksjonskoeffisienten. Denne blir nemlig bestemt av arealet under en kurve kalt interaksjonskurven. Vi skal nå gi plottet av denne kurven for overføringer (X_4) i hvert av årene 1973, 1979, 1982 og 1985 for alle yrkesaktive. Vær oppmerksom på at hovedtyngden av overføringene består av barnetrygd og ytelser fra folketrygden.

Figur 4.2. Interaksjonskurver for overføringer med hensyn på bruttoinntekt for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Interaksjonskurven $m(u)$ for overføringer uttrykker forholdet mellom gjennomsnittlige overføringer til den nederste te delen i bruttoinntektsfordelingen og gjennomsnittlige overføringer til alle yrkesaktive. Fra figur 4.2 ser vi f.eks. at i 1973 er $m(0,10)=0,26$, som betyr at gjennomsnittlige overføringer til de 10 prosent med minst bruttoinntekter i 1973 var 26 prosent av gjennomsnittlige overføringer til alle yrkesaktive. Fra figuren kan vi slutte at overføringene har en ulikhetsskapende effekt på fordelingen av bruttoinntektene. For å ha en utjevne effekt, måtte de med små bruttoinntekter ha mottatt mer i overføringer enn de med mellomstore og store bruttoinntekter. Da ville interaksjonskurvene ha vært større enn 1 for alle u (eller for eventuelt de fleste ene). I følge figur 4.2 er situasjonen for hvert av årene den motsatte. Fra et fordelingsmessig synspunkt har utviklingen fra 1973 til 1985 likevel vært gunstig. Yrkesaktive personer med små bruttoinntekter mottar en betydelig større relativ del av overføringene i 1985 enn hva som var tilfelle i 1973. Dette blir naturligvis bekreftet av tallene for interaksjonskoeffisientene i tabell 4.9. Disse er definert som 1 minus arealet under den respektive interaksjonskurven. Hvis en interaksjonskurve er større enn 1 i store deler av sitt definisjonsområde, blir følgelig interaksjonskoeffisienten negativ. Som nevnt betyr det at den tilhørende inntektskomponenten har en utjevne effekt. Positive interaksjonskoeffisienter betyr altså en ulikhetsskapende effekt. Jo større verdi, jo større er effekten.

Tabell 4.9 gir resultatet av dekomponeringen av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer. Produktet av tallene i de to siste kolonnene i tabellen, dividert med 100, uttrykker ulikhetsbidraget fra de respektive inntektskomponentene. Summen av de fire første ulikhetsbidragene i tabell 4.9 er derfor lik ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt for yrkesaktive personer i 1973 som er 0,396, jf. tabell 4.5. Ulikhetsandelen er lik forholdet mellom ulikhetsbidraget fra vedkommende inntektskomponent og ulikheten i den aktuelle fordelingen. Lønnsinntektene bidrar derfor i 1973 med

$$\frac{0,790 \cdot 0,351}{0,396} 100\% = 70,0 \text{ prosent}$$

av ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt for yrkesaktive personer.

Tabell 4.9. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,396)	1	70,0	79,0	0,351
	2	22,0	14,4	0,604
	3	4,7	2,9	0,647
	4	3,3	3,7	0,356
1979 (0,381)	1	65,8	78,2	0,321
	2	27,2	15,2	0,681
	3	5,1	3,1	0,621
	4	1,9	3,5	0,213
1982 (0,367)	1	69,3	80,1	0,317
	2	23,8	12,9	0,680
	3	5,7	3,6	0,588
	4	1,2	3,5	0,124
1985 (0,365)	1	71,9	80,1	0,328
	2	19,5	12,0	0,595
	3	7,2	4,2	0,615
	4	1,4	3,7	0,141

Ovenfor fant vi at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant yrkesaktive personer var mindre i 1985 enn i 1973. I følge resultatene i tabell 4.9 skyldes dette en svekket sammenheng mellom bruttoinntekt og hhv. lønnsinntekt, kapitalinntekt og overføringer, spesielt er overføringenes ulikhetsskapende effekt blitt svekket. Sammenhengen mellom bruttoinntekt og næringsinntekt er derimot praktisk talt uforandret, og dessuten mye sterkere enn de tilsvarende sammenhengene for hhv. lønnsinntekt og overføringer. Det samme er tilfelle med kapitalinntekt. Som ventet har derfor kapitalinntekt og næringsinntekt en betydelig sterkere ulikhetsskapende effekt enn lønnsinntekt og overføringer.

For de med små og mellomstore bruttoinntekter betyr dette at deres relative andel av hhv. nærings- og kapitalinntektene er mindre enn deres relative andel av hhv. lønnsinntektene og overføringene. Når lønnsinntekt likevel er den komponenten som bidrar med den største ulikhetsandelen (ca. 70 prosent i hvert av årene), så skyldes dette at lønnsinntekt er den mest betydningsfulle

inntektskomponenten. I hvert av årene består i gjennomsnitt ca. 80 prosent av bruttoinntekten av lønnsinntekt. Overføringene har som nevnt fått en gunstigere fordelingsmessig effekt, mens overføringenes andel av bruttoinntekten har ligget stabilt mellom 3,5 og 3,7 prosent. Derimot har kapitalinntektene fått økt betydning. Økningen har skjedd gradvis fra 2,9 prosent i 1973 til 4,2 prosent i 1985. På grunn av høyt rentenivå og mildere beskatning av kapitalinntekter fra og med 1988, er det rimelig å forvente en forsterkning av denne utviklingen.

I tabell 4.10, 4.11 og 4.12 har vi foretatt en tilsvarende dekomponering som i tabell 4.9 for hver av gruppene selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske, selvstendige i andre næringer og ansatte.

Tabell 4.10. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,424)	1	1,6	3,1	0,351
	2	84,1	82,3	0,604
	3	8,4	6,0	0,647
	4	5,8	8,6	0,356
1979 (0,449)	1	2,3	4,0	0,259
	2	91,3	86,9	0,471
	3	5,6	5,0	0,510
	4	0,8	4,1	0,090
1982 (0,472)	1	2,7	4,4	0,282
	2	88,6	85,6	0,488
	3	8,4	6,6	0,599
	4	0,4	3,3	0,052
1985 (0,396)	1	2,9	4,4	0,261
	2	89,3	85,9	0,412
	3	6,3	5,6	0,447
	4	1,5	4,1	0,142

Tabell 4.11. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for selvstendig yrkesaktive i andre næringer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,482)	1	4,9	4,1	0,578
	2	88,1	87,5	0,485
	3	5,1	4,9	0,500
	4	1,9	3,6	0,259
1979 (0,477)	1	3,3	3,4	0,455
	2	91,4	89,9	0,485
	3	3,7	3,7	0,478
	4	1,6	3,0	0,257
1982 (0,504)	1	2,9	3,2	0,462
	2	89,0	86,7	0,518
	3	6,5	7,3	0,452
	4	1,5	2,8	0,275
1985 (0,513)	1	5,1	5,2	0,509
	2	87,2	86,3	0,518
	3	6,6	5,6	0,601
	4	1,1	2,9	0,199

Tabell 4.12. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,378)	1	91,0	93,6	0,368
	2	1,4	0,6	0,821
	3	4,3	2,4	0,660
	4	3,3	3,4	0,372
1979 (0,359)	1	88,9	92,3	0,346
	2	3,9	1,3	1,079
	3	5,1	2,9	0,634
	4	2,1	3,5	0,212
1982 (0,342)	1	90,1	92,8	0,332
	2	3,4	0,6	1,761
	3	5,3	3,0	0,611
	4	1,2	3,6	0,112
1985 (0,347)	1	89,6	91,4	0,340
	2	1,8	0,8	0,737
	3	7,2	4,1	0,621
	4	1,4	3,7	0,131

Hovedbudskapet fra tabellene 4.10, 4.11 og 4.12 er at ingen av inntektskomponentene har en utjænnende effekt på fordelingene av bruttoinntekt for yrkesaktive personer.

Dette betyr at det er positiv sammenheng mellom bruttoinntekt og hver enkelt av inntektskomponentene. De med små bruttoinntekter har i gjennomsnitt både mindre lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer enn de med store bruttoinntekter. Dette gjelder både for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske, for selvstendige i andre næringer og for ansatte.

Resultatene ovenfor viser ellers at yrkesinntekten er den mest dominerende inntektskomponenten både blant selvstendige og ansatte. For selvstendige utgjør yrkesinntekten ca. 90 prosent av bruttoinntekten i hele perioden. Unntaket er selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973. For denne gruppen utgjorde yrkesinntekten i 1973 i gjennomsnitt 85,4 prosent av bruttoinntekten, mens overføringene utgjorde 8,6 prosent av bruttoinntekten. Overføringene spiller derfor en betydelig viktigere rolle for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973 enn i 1979, 1982 og 1985. Grunnen er et betydelig større

innslag av yrkesaktive pensjonister blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973 enn i årene 1979-1985.

Resultatene for interaksjonskoeffisientene, siste kolonne i tabellene ovenfor, viser at overføringene har betydelig mindre ulikhetsskapende effekt enn de tre andre inntektskomponentene. Dette gjelder både for selvstendige og ansatte. Legg merke til at interaksjonskoeffisientene for næringsinntektene til ansatte overstiger verdien 1 i 1979 og 1982. Forklaringen på dette er at enkelte ansatte har negative næringsinntekter. For selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske har nærings- og kapitalinntektene de sterkeste ulikhetsskapende effektene. Dette fører også til at ulikhetsandelene er større enn inntektsandelene for disse to komponentene, se tabell 4.10. Det samme entydige bildet framkommer ikke for selvstendige i andre næringer. Bortsett fra næringsinntektene og overføringene, som har hhv. en sterk og en svak ulikhetsskapende effekt i hele perioden, så endrer både lønns- og kapitalinntektene sin betydning for denne gruppen. Fra 1973 til 1985 avtar den ulikhetsskapende effekten til lønnsinntektene, mens kapitalinntektene derimot får en økende ulikhetsskapende effekt. Også blant ansatte har nærings- og kapitalinntektene de klart sterkeste ulikhetsskapende effektene. Dette gjelder for hele perioden. Men siden disse to komponentene til sammen bare utgjør mellom 3 og 5 prosent av bruttoinntektene til ansatte, så får de likevel begrenset innflytelse på fordelingen av bruttoinntektene. Denne fordelingen er, som en kan se fra tabell 4.12, dominert av lønnsinntektene. Næringsinntektene har en tilsvarende dominerende rolle når det gjelder fordelingen av bruttoinntekter blant selvstendige yrkesaktive.

4.1.4. Dekomponering av ulikhet i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive

For å få mer informasjon om de inntektsforskjellene som ble omtalt i kapittel 4.1.2, skal vi i dette kapitlet studere hvilken effekt hhv. lønnsinntekt, næringsinntekt, kapitalinntekt og overføringer hadde på fordelingen av bruttoinntekt for ektepar med minst én yrkesaktiv, ektepar med én yrkesaktiv, ektepar med to yrkesaktive og enslige yrkesaktive. Metoden som blir benyttet for å identifisere ulikhetsbidraget fra de enkelte komponentene, er den samme som ble omtalt i kapittel 4.1.3.

Tabell 4.13. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med minst én yrkesaktiv i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,337)	1	80,4	75,8	0,358
	2	15,6	15,9	0,331
	3	3,8	3,0	0,430
	4	0,2	5,3	0,014
1979 (0,317)	1	68,1	74,9	0,288
	2	27,5	16,5	0,529
	3	4,4	3,3	0,423
	4	- 0,2	5,3	-0,012
1982 (0,315)	1	72,1	76,1	0,299
	2	25,5	14,4	0,560
	3	3,0	3,6	0,256
	4	- 0,6	5,9	-0,031
1985 (0,292)	1	73,5	76,2	0,282
	2	20,2	12,8	0,464
	3	6,2	4,4	0,422
	4	- 0,2	6,7	-0,099

Tabell 4.14. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med én yrkesaktiv i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,333)	1	66,6	68,3	0,325
	2	25,1	20,8	0,403
	3	5,0	3,5	0,476
	4	3,3	7,4	0,149
1979 (0,319)	1	56,4	68,0	0,264
	2	33,0	19,7	0,534
	3	5,8	4,0	0,459
	4	4,8	8,3	0,086
1982 (0,324)	1	57,7	69,1	0,271
	2	35,5	17,0	0,671
	3	1,2	4,2	0,102
	4	5,6	9,7	0,189
1985 (0,285)	1	62,5	70,9	0,251
	2	22,9	13,1	0,496
	3	6,1	4,6	0,376
	4	8,5	11,4	0,215

Tabell 4.15. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med to yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,256)	1	85,3	88,3	0,247
	2	10,6	7,7	0,350
	3	3,2	2,1	0,394
	4	1,0	2,0	0,129
1979 (0,234)	1	58,7	81,3	0,169
	2	35,1	13,5	0,610
	3	5,3	2,7	0,458
	4	0,9	2,5	0,081
1982 (0,233)	1	68,8	81,1	0,198
	2	23,1	12,5	0,433
	3	6,9	3,3	0,493
	4	1,3	3,2	0,092
1985 (0,237)	1	69,0	79,5	0,205
	2	20,6	12,5	0,389
	3	8,8	4,2	0,493
	4	1,7	3,7	0,107

Tabell 4.16. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,370)	1	77,8	85,0	0,339
	2	9,9	7,7	0,474
	3	5,2	2,8	0,702
	4	7,1	4,5	0,583
1979 (0,347)	1	71,1	83,0	0,297
	2	19,9	10,2	0,679
	3	4,5	2,6	0,605
	4	4,5	4,2	0,366
1982 (0,333)	1	76,0	85,4	0,296
	2	13,8	7,3	0,629
	3	5,9	3,1	0,622
	4	4,3	4,2	0,346
1985 (0,348)	1	71,5	82,8	0,301
	2	16,5	9,0	0,635
	3	7,5	4,1	0,640
	4	4,5	4,0	0,388

Resultatene i tabellene 4.14, 4.15 og 4.16 viser at

hverken lønnsinntektene, næringsinntektene, kapitalinntektene eller overføringene hadde en utjæmnende effekt på fordelingen av bruttoinntekt for hhv. ektepar med én yrkesaktiv, ektepar med to yrkesaktive og enslige yrkesaktive. De med høyest bruttoinntekt får i gjennomsnitt mest av alt.

Når vi studerer fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar med én og to yrkesaktive sett under ett, så viser imidlertid resultatene i tabell 4.13 at overføringene hadde en svak utjæmnende effekt i 1979, 1982 og 1985. Forklaringen er at overføringer var en betydelig viktigere inntektskomponent for ektepar med én yrkesaktiv enn for ektepar med to yrkesaktive og at ektepar med én yrkesaktiv jevnt over hadde mindre inntekt enn ektepar hvor begge var yrkesaktive. Ektepar med én yrkesaktiv dominerte den sentrale delen av bruttoinntektsfordelingen for ektepar med minst én yrkesaktiv. Gjennomsnittlig overføringer i den sentrale delen av bruttoinntektsfordelingen var derfor større enn gjennomsnittlige

overføringer i den øvre delen. Den utjavnende effekten til overføringene ble imidlertid svekket av at ektepar med små bruttoinntekter i gjennomsnitt var mot-takere av betydelig mindre overføringer enn ektepar med moderate og store bruttoinntekter.

Hvis vi ser bort i fra eventuelle endringer i tilpasningen til de andre inntektskomponentene, så ville alternativt en fast og lik overføring til alle ektepar gitt omtrent samme fordelingsmessige effekt som overføringene hadde hvert av årene 1973, 1979, 1982 og 1985 på fordelingen av bruttoinntektene blant ektepar med minst én yrkesaktiv.

I kapittel 4.1.2 fant vi at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar med minst én yrkesaktiv og blant ektepar med én yrkesaktiv var mindre i 1985 enn i 1973. Grunnen til denne utviklingen var at lønnsinntektene var blitt mer jamnt fordelt. Dette førte også til en gunstigere fordelingsmessig sammenheng mellom lønnsinntekt og bruttoinntekt; den ulikhetsskapende effekten fra lønnsinntekt ble betydelig redusert. Næringsinntekten fikk derimot en økende ulikhetsskapende effekt, men bidro likevel med mindre ulikhetsandeler i 1985 enn i 1973, se tabellene 4.13 og 4.14. Dette skyldes at næringsinntekten fikk redusert betydning; dens andel av bruttoinntekten avtok gradvis.

For ektepar med to yrkesaktive var utviklingen nærmest den motsatte. For denne gruppen økte næringsinntektens andel av bruttoinntekten fra 7,7 prosent i 1973 til 12,5 prosent i 1985. Dette skyldes at det var blitt mer vanlig med to yrkesinntekter blant ektepar hvor en av ektefellene var selvstendig næringsdrivende. Legg merke til at næringsinntektens andel av bruttoinntekten blant ektepar med én yrkesaktiv falt fra 20,8 prosent i 1973 til 13,1 prosent i 1985. Dette var en medvirkende årsak til at ulikhetsnivået i fordelingene av bruttoinntekt blant ektepar med én yrkesaktiv og blant ektepar med to yrkesaktive nærmet seg hverandre. Men fortsatt var bruttoinntekts-ulikhetene større blant ektepar med én yrkesaktiv enn blant ektepar med to yrkesaktive.

Et annet bemerkelsesverdig resultat er at overføringene hadde en økende ulikhetsskapende effekt fra 1973 til 1985 på fordelingen av bruttoinntektene blant ektepar med én yrkesaktiv. Selv om overføringene hadde minst ulikhetsskapende effekt, så skjedde det en betydelig tilnærming mellom den ulikhetsskapende effekten fra hhv. lønnsinntekt og overføringer. Vi har tidligere pekt på at barnetrygd, forsørgerfradrag og skattepliktige ytelser fra folketrygden utgjør størstedelen av inntektskomponenten overføringer. Men selv om overføringer samlet hadde en ulikhetsskapende effekt, så behøvde ikke nødvendigvis barnetrygd fungere ulikhetsskapende. Vi skal drøfte dette nærmere i neste kapittel.

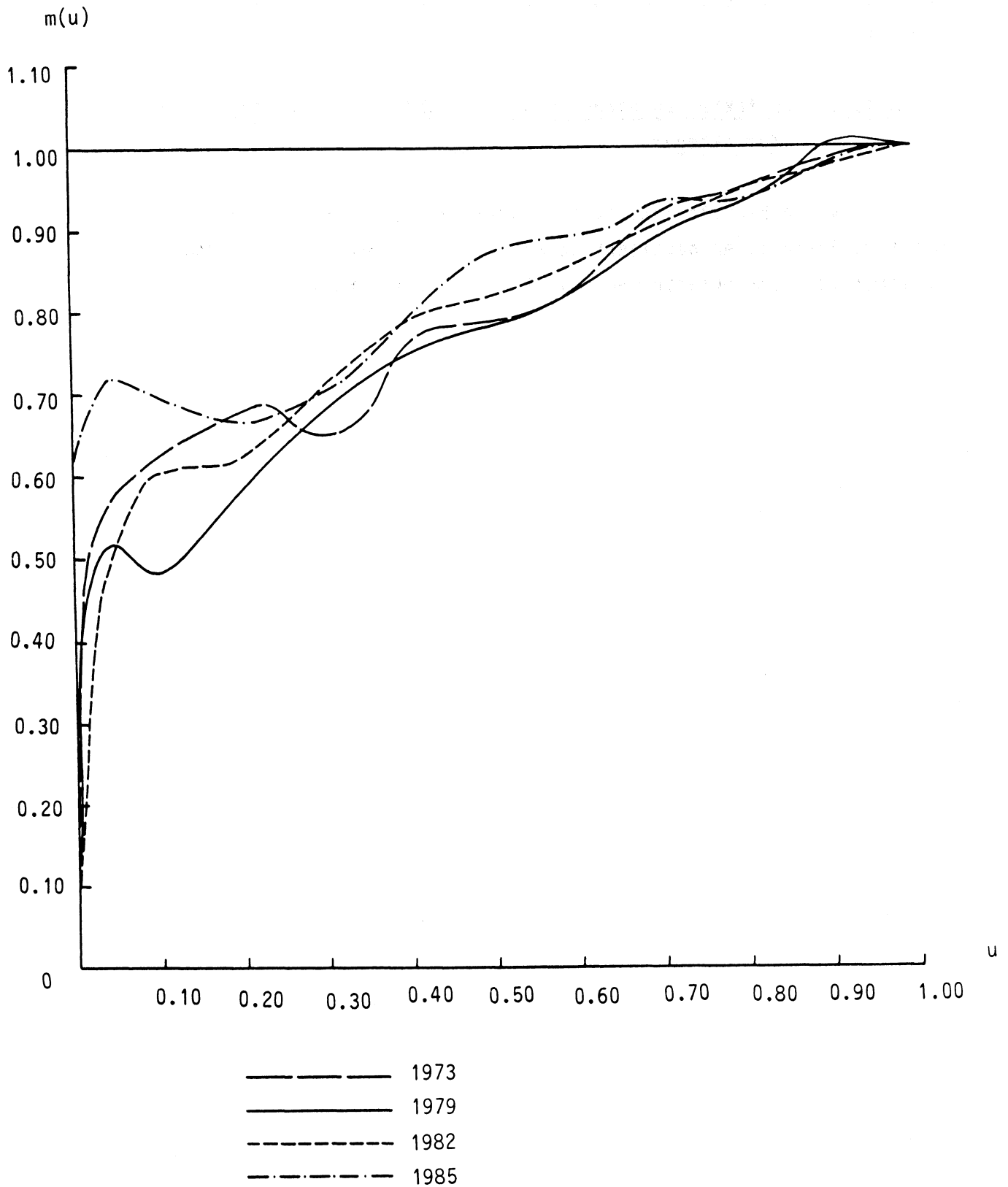
Selv om bostøtte bare utgjør en mindre del av komponenten overføringer,

skal vi likevel studere de fordelingsmessige virkningene av bostøtte. En hovedbegrunnelse for denne overføringsordningen er som kjent forventede gunstige fordelingsmessige effekter. Kapittel 4.1.6 gir svar på om forventningene har blitt oppfylt.

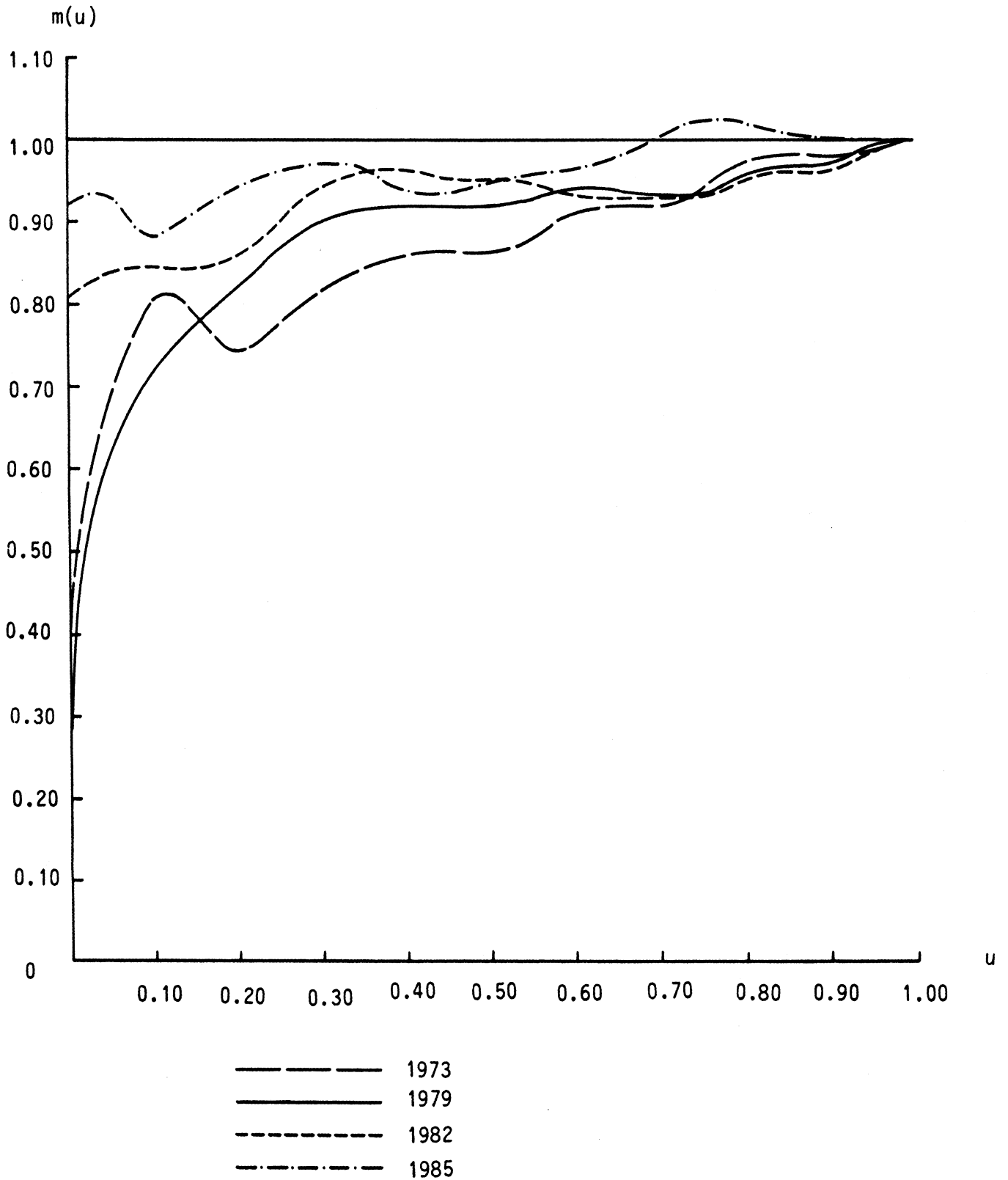
4.1.5. Effekten av barnetrygd på ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar

Ved å benytte interaksjonskurven $m(u)$, se kapittel 4.1.3, skal vi for hvert av årene gi en detaljert beskrivelse av sammenhengen mellom barnetrygd og bruttoinntekt for ektepar med hhv. én og to yrkesaktive.

Figur 4.3. Interaksjonskurver for barnetrygd med hensyn på bruttoinntekt for ektepar med én yrkesaktiv i 1973, 1979, 1982 og 1985.

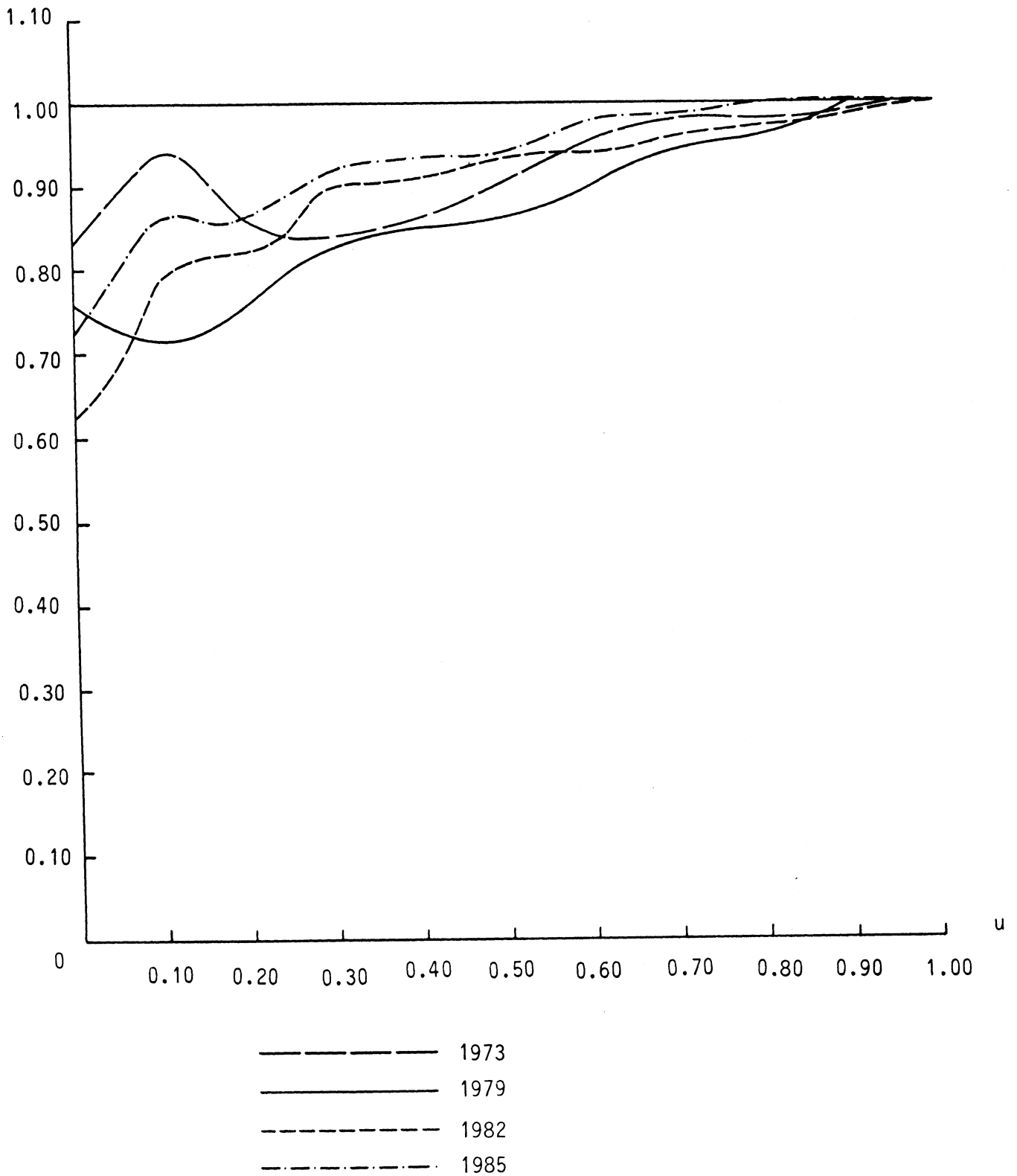
Figur 4.4. Interaksjonskurver for barnetrygd med hensyn på bruttoinntekt for ektepar med to yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

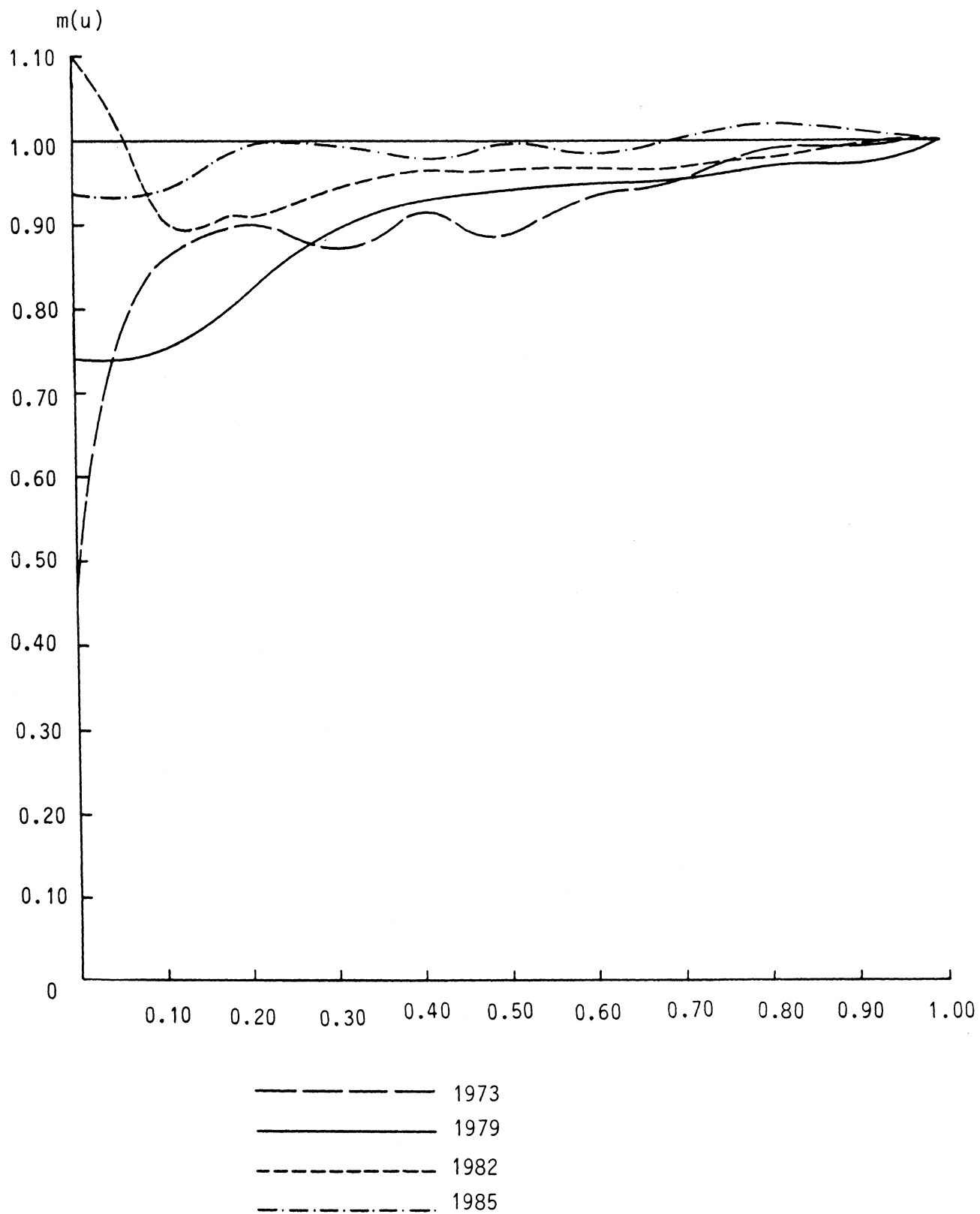
Figur 4.3 viser at det for ektepar med én yrkesaktiv var en positiv sammenheng mellom barnetrygd og bruttoinntekt; de med små bruttoinntekter mottok i gjennomsnitt mindre i barnetrygd enn de med store bruttoinntekter. Forklaringen på dette er at det var mindre vanlig med barn blant ektepar med små bruttoinntekter enn blant ektepar med store bruttoinntekter. Riktignok avtok denne forskjellen mellom den nedre og øvre delen av bruttoinntektsfordelingen fra 1973 til 1985. Både andelen som hadde barn og gjennomsnittlig antall barn blant ektepar i den nedre delen av bruttoinntektsfordelingen økte. Dette er grunnen til at den nedre delen av interaksjonskurven ligger nærmere den horisontale linjen 1 i 1985 enn i årene 1973, 1979 og 1982. Som nevnt tidligere ville interaksjonskurven falt sammen med den horisontale linjen 1 hvis og bare hvis alle ekteparene hadde mottatt samme beløp i barnetrygd. For ektepar med to yrkesaktive ser vi fra figur 4.4 at interaksjonskurven for 1985 faktisk ligger ganske nær denne linjen. Dette skyldes at det i 1985 i gjennomsnitt befant seg nesten like mange barn i den nedre delen som i den øvre delen av bruttoinntektsfordelingen for ektepar med to yrkesaktive. Også for de andre årene ser vi at interaksjonskurven for ektepar med to yrkesaktive ligger nærmere den horisontale linjen 1 enn de tilsvarende kurvene for ektepar med én yrkesaktiv. Dette viser at det var en svakere positiv sammenheng mellom barnetrygd og bruttoinntekt for ektepar med to yrkesaktive enn for ektepar med én yrkesaktiv.

I figurene 4.5 og 4.6 viser vi de tilsvarende interaksjonskurvene for ektepar som har barn. Barnløse ektepar er altså tatt ut av de populasjonene som ble analysert i figurene 4.3 og 4.4. Vi ser som ventet at barnetrygdens positive sammenheng med bruttoinntekt blir noe svekket, men at barnetrygden fortsatt har en ulikhetsskapende effekt på fordelingen av bruttoinntekt blant barnefamilier med én yrkesaktiv. Dette var også tilfelle blant barnefamilier hvor begge ektefellene var yrkesaktive. For denne gruppen har utviklingen fra 1973 til 1985 gått mot en mindre ulikhetsskapende effekt av barnetrygd. I 1985 hadde barnetrygden en nøytral effekt på ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant barnefamilier med to yrkesaktive.

Figur 4.5. Interaksjonskurver for barnetrygd med hensyn på bruttoinntekt for ektepar med barn hvor én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

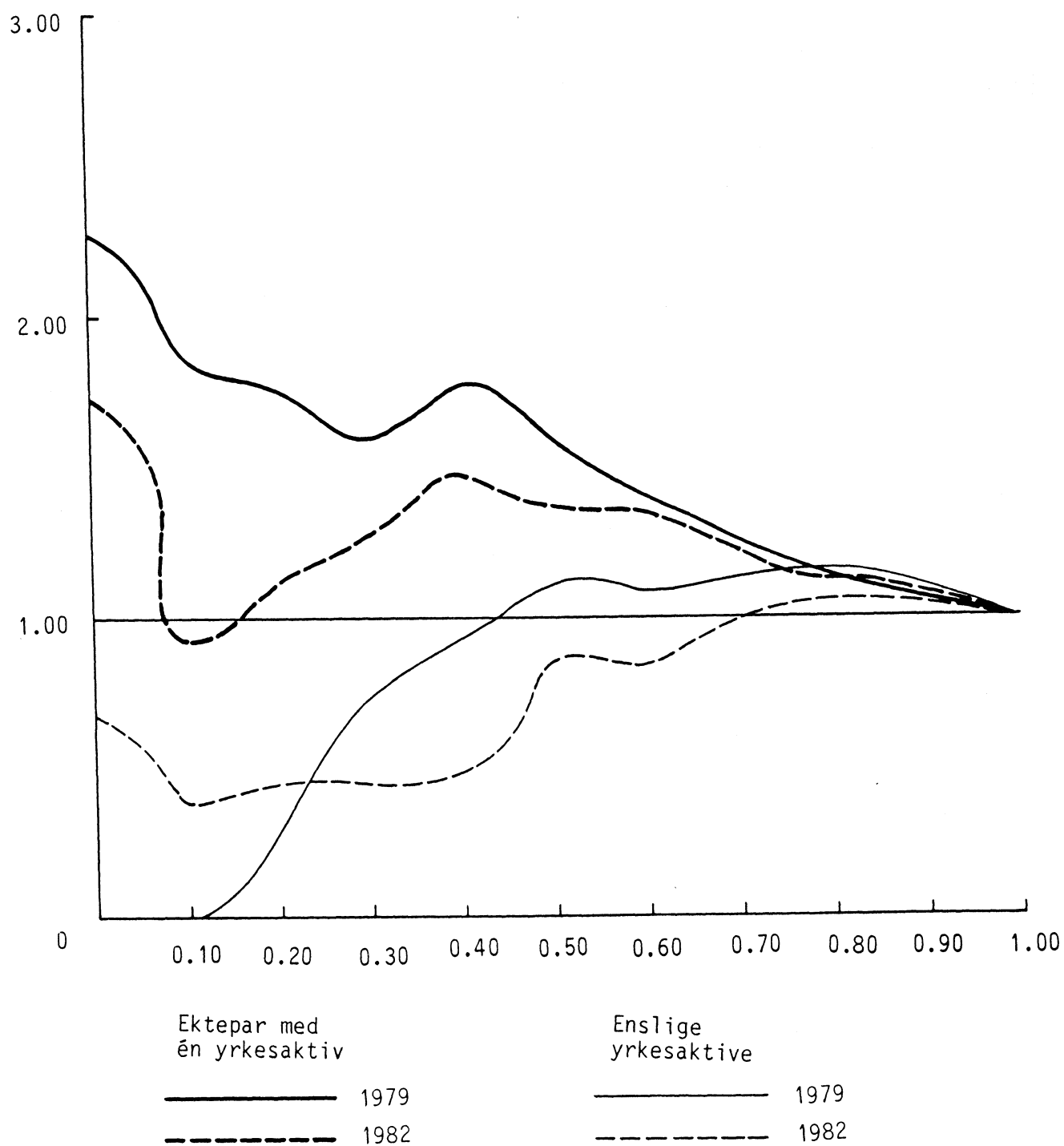
Figur 4.6. Interaksjonskurver for barnetrygd med hensyn på bruttoinntekt for ektepar med barn hvor begge ektefellene er yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

4.1.6. Effekten av bostøtte på ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar

For hvert av årene 1979 og 1982, skal vi studere sammenhengen mellom bostøtte og bruttoinntekt for ektepar hvor bare én av ektefellene er yrkesaktiv og for enslige yrkesaktive. Vi skal bruke samme metode som i kapitlet om barnetrygd. Selv om bostøtte beløpsmessig er en betydelig mindre viktig overføringsordning enn barnetrygd, har denne ordningen imidlertid en klarere fordelingsmessig begrunnelse. Figur 4.7 viser hvilken fordelingsmessig effekt bostøtteordningen har hatt på fordelingene av bruttoinntekt for hhv. ektepar med én yrkesaktiv og enslige yrkesaktive i årene 1979 og 1982.

Figur 4.7. Interaksjonskurver for bostøtte med hensyn på bruttoinntekt for ektepar med én yrkesaktiv og for enslige yrkesaktive i 1979 og 1982.

I 1973 inneholdt ikke Inntekts- og formueundersøkelsen data om bostøtte, mens i 1985 ble informasjonen for spinkel på grunn av for få observasjoner. Vi har derfor estimert interaksjonskurver for årene 1979 og 1982. I følge figur 4.7 hadde ordningen med bostøtte en utjevneende effekt på bruttoinntektsfordelingen for ektepar med én yrkesaktiv både i 1979 og 1982. Den utjevneende effekten var sterkere i 1979 enn i 1982. Derimot hadde bostøtteordningen en ulikhetsskapende effekt på fordelingen av bruttoinntekt blant enslige yrkesaktive både i 1979 og i 1982. Enslige yrkesaktive er en uensartet gruppe som blant annet har et betydelig innslag av yngre personer som er under utdanning. Dette er personer som hadde deltidsarbeid ved siden av skole-/utdanningsaktiviteter. Deres arbeidsinntekter var derfor relativt lave. Disse personene befinner seg derfor fortrinnsvis i den nedre delen i bruttoinntektsfordelingen for enslige yrkesaktive. Men personer tilhørende denne gruppen er stort sett ikke berettiget for å motta bostøtte. Dette er den viktigste årsaken til at bostøtte har en ulikhetsskapende effekt på fordelingen av bruttoinntekt blant enslige yrkesaktive. En annen grunn er at en før 1983 benyttet nettoinntekt som grunnlag for beregning av rimelig bostøtte. Dette favoriserte hushold med store gjeldsrenter. Før 1983 var slike hushold støtteberettiget selv om de hadde betydelige bruttoinntekter.

4.2. Disponibel inntekt

Disponibel inntekt er definert som bruttoinntekt minus skatt. I kapittel 3 har vi definert disse inntektsbegrepene og dessuten drøftet deres levekårsmessige relevans.

4.2.1. Ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt blant yrkesaktive personer

I dette kapitlet skal vi drøfte utviklingen i nivå (prisjustert) og ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt for grupper av yrkesaktive personer og ektepar med én yrkesaktiv. Dette blir altså en tilsvarende studie som den vi gjennomførte for bruttoinntekt i kapittel 4.1.1. Mens bruttoinntekten uttrykker hvilket potensiale hver enkelt yrkesaktiv eller tilhørende familie har for skattetilpasninger, så viser disponibel inntekt resultatet av skattetilpasningen for de inntektene som anvendes til konsum og sparing. Gjeldsrenter utgjør en viktig komponent i den disponible inntekten. Vår definisjon av disponibel inn-

tekt avviker følgelig fra den definisjonen som anvendes i offisiell statistikk, hvor gjeldsrenter blir trukket fra. Vi skal senere studere hvilken effekt både gjeldsrentene og skatten har hatt på fordelingen av disponibel inntekt både blant yrkesaktive personer og blant ektepar med minst én yrkesaktiv. Men først skal vi presentere resultatet for nivå og ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt.

Tabell 4.17. Gjennomsnittlig disponibel realinntekt (1985-kroner) og A-ulikhet*) i fordelinger av disponibel inntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. status	Alle yrkes- aktive		Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske		Selvstendige i andre næringer		Ansatte	
	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het
1973	82 900 (600)	.363 (.004)	81 800 (3200)	.389 (.018)	113 600 (5200)	.450 (.020)	80 600 (600)	.348 (.003)
1979	100 600 (1300)	.351 (.005)	130 500 (4700)	.453 (.014)	151 900 (6100)	.481 (.016)	95 000 (700)	.321 (.005)
1982	99 800 (1100)	.348 (.008)	127 800 (14900)	.487 (.057)	157 500 (11600)	.522 (.031)	94 500 (500)	.315 (.003)
1985	107 600 (1400)	.348 (.007)	129 200 (6800)	.406 (.021)	174 100 (19900)	.533 (.045)	102 700 (1000)	.322 (.005)

*) Standardavvik i parentes.

Resultatene i tabell 4.4 viste at både selvstendige og ansatte hadde en nedgang i brutto realinntekt fra 1979 til 1982. For selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske var nedgangen spesielt stor. Men som vi ser av tabell 4.17 så var nedgangen i disponibel realinntekt mer beskjeden. For selvstendige i andre næringer har det til og med vært en klar økning i disponibel realinntekt gjennom hele perioden, mens ansatte i gjennomsnitt hadde samme disponible realinntekt i 1982 som i 1979. For alle gruppene økte de disponible realinntektene mer enn bruttorealinntektene i perioden 1973 til 1985. Dette skyldes i hovedsak endringer i skattetilpasningen. Gjeldsrenter fikk økt betydning. Men som vi ser fra resultatene i tabell 4.17 førte imidlertid ikke dette til økende ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt blant alle yrkesaktive og heller ikke blant ansatte. Tvertimot ble ulikheten blant ansatte redusert med ca. 8 prosent fra 1973 til 1979 og deretter holdt den seg praktisk talt uendret. Blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske økte ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt betydelig fra 1973 til 1979. Det kan derfor se ut som om den sterke

økningen i offentlige støtteordninger til jordbruket i denne perioden hadde en ugunstig effekt på fordelingen av de disponible inntektene blant jordbrukere. På grunn av statistisk usikkerhet kan vi strengt tatt ikke påstå at det skjedde noen endringer fra 1979 til 1985 i fordelingen av de disponible inntektene blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske. Av samme grunn kan vi heller ikke påstå endringer i inntektsulikhet blant selvstendige i andre næringer, selv om estimatene i tabell 4.17 antyder økt ulikhet fra 1973 til 1985. Vi legger ellers merke til at det er mindre inntektsulikhet blant ansatte enn blant selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske og blant selvstendige i andre næringer. Det samme var tilfelle med fordelingen av bruttoinntektene, se tabell 4.5.

For å supplere informasjonen fra tabell 4.6, skal vi studere disponibel inntektsulikhet blant ansatte i grupper for sosioøkonomisk status.

Tabell 4.18. Gjennomsnittlig disponibel realinntekt (1985-kroner) og A-ulikhet*) i fordelinger av disponibel inntekt for ansatte yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1982 og 1985.

Sosio- økonomisk status	Ufaglærte arbeidere		Faglærte arbeidere		Funksjonærer, lavere nivå		Funksjonærer, høyere nivå	
	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het
1982	86 400 (700)	.267 (.005)	100 400 (1100)	.222 (.008)	72 400 (800)	.259 (.005)	111 600 (1100)	.308 (.006)
1985	98 300 (1500)	.285 (.008)	104 700 (1800)	.244 (.011)	75 100 (1100)	.262 (.007)	123 200 (2000)	.309 (.009)

*) Standardavvik i parentes.

Av resultatene i tabellene 4.17 og 4.18 framgår det at inntektsulikhetene blant ansatte blir mindre når vi kontrollerer for utdanning og type arbeid. Riktignok er ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt blant funksjonærer med minst videregående skole (høyere nivå) betydelig større enn blant faglærte arbeidere. Imidlertid er denne funksjonærgruppen betydelig mindre homogen både med hensyn til utdanningslengde og type arbeid enn faglærte arbeidere. Vi legger dessuten merke til at både ufaglærte arbeidere og funksjonærer med minst videregående skole hadde en betydelig økning i disponibel realinntekt fra 1982 til 1985, mens dette ikke var tilfelle for faglærte arbeidere og funksjonærer med utdanning tilsvarende grunnskole.

4.2.2. Ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt blant ektepar og blant enslige yrkesaktive

Utviklingen i disponibel realinntekt og i ulikhet i fordelingen av disponibel inntekt for ektepar med hhv. minst én yrkesaktiv, én og to yrkesaktive og for enslige yrkesaktive er beskrevet i tabell 4.19.

Tabell 4.19. Gjennomsnittlig disponibel realinntekt (1985-kroner) og A-ulikhet*) i fordelinger av disponibel realinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Familie- type	Ektepar med minst én yrkesaktiv		Ektepar med en yrkes- aktiv		Ektepar med to yrkes- aktive		Enslige yrkes- aktive	
	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het	Gjennom- snitt	Ulik- het
År								
1973	122 700 (1000)	.296 (.005)	111 400 (1200)	.293 (.007)	148 000 (1700)	.222 (.007)	66 500 (800)	.335 (.005)
1979	164 000 (1500)	.280 (.006)	145 300 (2400)	.284 (.011)	187 700 (1700)	.207 (.006)	84 000 (900)	.315 (.006)
1982	168 200 (1600)	.291 (.011)	146 700 (2700)	.309 (.022)	189 700 (1600)	.214 (.006)	85 700 (800)	.308 (.005)
1985	184 600 (2600)	.269 (.010)	159 100 (3100)	.268 (.016)	206 900 (4000)	.217 (.014)	95 500 (2300)	.333 (.014)

*) Standardavvik i parentes.

Bortsett i fra perioden 1979-1982, har det vært en klar økning i disponibel realinntekt både for ektepar med én yrkesaktiv, ektepar med to yrkesaktive og for enslige yrkesaktive. Dette er bare delvis en refleks av den tilsvarende økningen i brutto realinntekt som framkom i tabell 4.7. Ved å sammenligne med tabell 4.7 ser vi at veksten fra 1973 til 1985 er klart større for disponible realinntekter enn for bruttorealinntekter. Skatteregler og skattetilpasning har ført til at inntektene etter skatt har utviklet seg gunstigere enn inntektene før skatt både for ektepar og enslige yrkesaktive.

I kapittel 4.1.2 fant vi at ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt blant ektepar med minst én yrkesaktiv og blant ektepar med én yrkesaktiv, ble redusert fra 1973 til 1985. De tilsvarende fordelingene av disponibel inntekt har derimot ikke gjennomgått samme utvikling. Tvertimot har ulikheten i hver enkelt av fordelingene både for ektepar og enslige yrkesaktive vært forbausende stabile i hele perioden. Tilsvarende som for bruttoinntekt ser vi at ulikheten i

fordelingen av disponibel inntekt var minst blant ektepar med to yrkesaktive. For hver enkelt av gruppene var ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt mindre enn ulikheten i fordelingen av bruttoinntekt. Forskjellene var imidlertid ikke store. Dessuten avtok forskjellene gradvis fra 1973 til 1985. Dette antyder at skatt fikk en redusert direkte effekt på ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt for ektepar i løpet av perioden 1973-1985. I kapittel 5 skal vi drøfte sammenhengen mellom skatt og disponibel inntekt og dessuten tallfeste den direkte effekten av skatt for ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt.

I tabell 4.20 gir vi gjennomsnittlig disponibel realinntekt for nedre og øvre 5 prosent i hver av de aktuelle fordelingene for ektepar og enslige yrkesaktive. Tallene i tabellen gir derfor en antydning om hva slags inntektsforskjeller som ligger til grunn for resultatene i tabell 4.19.

Tabell 4.20. Gjennomsnittlig disponibel realinntekt for nedre og øvre 5 prosent i fordelingene av disponibel inntekt for ektepar etter yrkesaktivitet og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985. 1985-kroner.

Familie- type	Ektepar med minst én yrkesaktiv		Ektepar med én yrkes- aktiv		Ektepar med to yrkes- aktive		Enslige yrkes- aktive	
	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.	Nedre 5 pst.	Øvre 5 pst.
1973	50 200	268 300	45 800	260 600	82 000	275 600	25 700	149 300
1979	75 600	394 100	67 700	394 900	112 100	385 200	34 100	200 500
1982	72 700	410 700	58 200	416 600	113 100	399 200	34 800	197 400
1985	88 500	419 500	75 400	391 200	122 300	436 800	35 900	251 200

5. DEKOMPONERING AV ULIKHET I FORDELINGER AV DISPONIBEL INNTEKT MED HENSYN PÅ SKATT OG BRUTTOINNTEKT

Inntektsstatistikken for perioden 1973-1985 viser at veksten i gjennomsnittlig skattbar inntekt har vært mindre enn veksten i gjennomsnittlig bruttoinntekt. Dette skyldes at summen av fradragene på selvangivelsen i gjennomsnitt har økt betydelig. Denne utviklingen kan tyde på at skattemotiverte disposisjoner har fått økt betydning og dermed endret inntektsskattens virkning på ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt. En sammenligning mellom ulikhetene i fordelingene av disponibel inntekt med ulikhetene i de tilsvarende fordelingene av bruttoinntekt, se tabellene 4.5-4.7 og 4.17-4.19, viser f.eks. for ektepar at de disponible inntektene var noe jammere fordelt enn bruttoinntektene. For enkelte av gruppene var de relative inntektsulikhetene hhv. før og etter skatt forbausende like. For disse gruppene hadde de faktiske inntektsskattene samme fordelingsmessige effekt som et system med proporsjonal inntektsskatt. Vi skal nå tallfeste de fordelingsmessige effektene av hhv. bruttoinntekt og skatt for fordelinger av disponibel inntekt. Til dette formålet skal vi anvende den samme metoden for dekomponering av ulikhet som ble benyttet i kapitlene 4.1.3 og 4.1.4. Vi lar som tidligere bruttoinntekt ha benevnningen X. Ved å la

Z = disponibel inntekt
og S = skatt

får vi at

$$Z = X - S$$

Målsettingen med dette kapitlet er altså å studere hvilken effekt hhv. X og S har hatt på ulikheten i fordelingen av Z blant yrkesaktive personer og blant ektepar hvor minst én av ektefellene var yrkesaktiv. Vi betrakter de observerte fordelingene av disponibel inntekt som resultatet av en prosess der både tilpasningen til de enkelte inntektskomponentene og skattetilpasningen skjer simultant i et gjensidig avhengighetsforhold.

5.1.1. Yrkesaktive personer

I tabellene 5.2-5.5 beskrives utviklingen i perioden 1973-1985 av størrelsen på hhv. bruttoinntekter og skatter i prosent av disponible inntekter. Dividerer en disse andelene mhp. hverandre, finner vi skattenes andeler av bruttoinntektene. Disse er gjengitt i tabell 5.1, som viser at de faktisk

betalte skattene i prosent av bruttoinntektene har avtatt merkbart både for selvstendige i primærnæringene og for selvstendige i andre næringer.

Tabell 5.1. Realverdi i 1985-kroner av gjennomsnittlig betalte skatter og skattenes andel av bruttoinntektene for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. status	Alle yrkes- aktive		Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske		Selvstendige i andre næringer		Ansatte	
	Gjennom- snitt (1985- kr.)	Andel av brutto- inntekt (pst.)	Gjennom- snitt (1985- kr.)	Andel av brutto- inntekt (pst.)	Gjennom- snitt (1985- kr.)	Andel av brutto- inntekt (pst.)	Gjennom- snitt (1985- kr.)	Andel av brutto- inntekt (pst.)
1973	36 400	30,5	37 800	31,6	64 900	36,3	34 100	29,8
1979	40 700	28,8	34 600	20,9	62 200	29,0	39 500	29,3
1982	37 100	27,1	30 500	19,3	53 000	25,2	36 300	27,7
1985	36 600	25,4	28 000	17,8	43 000	19,8	36 800	26,3

For ansatte har det også vært nedgang i skattenes andel av bruttoinntektene, men denne har vært liten sammenlignet med selvstendige. Dette avspeiles også i tallene som viser utviklingen i realverdien av gjennomsnittlig innbetalte skatter for de ulike gruppene. Mens tallene ligger stabilt rundt 36 000 85-kroner for ansatte i perioden 1973-1985, så avtar de med hhv. 25,9 prosent for selvstendig yrkesaktive i primærnæringene og med 33,7 prosent for selvstendig yrkesaktive i andre næringer. I 1973 betalte selvstendige i primærnæringene og i andre næringer i gjennomsnitt hhv. 10,9 prosent mer i skatt og 90,3 prosent mer i skatt enn ansatte. I 1985 var dette bildet totalt forandret. Da betalte selvstendige i primærnæringene i gjennomsnitt 23,9 prosent mindre i skatt enn ansatte, mens selvstendige i andre næringer i gjennomsnitt nå betalte 16,8 prosent mer i skatt enn ansatte. Skattebyrden har altså avtatt betydelig for selvstendig yrkesaktive personer i løpet av perioden 1973-1985. Ansatte har derimot ikke i samme grad nytt godt av denne utviklingen.

Vi skal nå gå over til å se på hvordan hhv. bruttoinntektene og de betalte skattene har bidratt til ulikheten i fordelingen av de disponible inntektene. Tabellene 5.2-5.5 gir resultatene for dekomponeringen av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for grupper av yrkesaktive personer. I dette tilfellet måler interaksjonskoeffisienten sammenhenger mellom disponibel inntekt og hhv. bruttoinntekt og skatt.

Tabell 5.2. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,363)	Bruttoinntekt	155,3	143,9	0,392
	Skatt	-55,3	-43,9	0,458
1979 (0,351)	Bruttoinntekt	150,5	140,5	0,376
	Skatt	-50,5	-40,5	0,437
1982 (0,348)	Bruttoinntekt	141,5	137,2	0,358
	Skatt	-41,5	-37,2	0,388
1985 (0,348)	Bruttoinntekt	138,5	134,0	0,360
	Skatt	-38,5	-34,0	0,394

Tabell 5.3. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,389)	Bruttoinntekt	156,8	146,3	0,417
	Skatt	-55,8	-46,3	0,477
1979 (0,453)	Bruttoinntekt	123,5	126,5	0,442
	Skatt	-23,5	-26,5	0,401
1982 (0,487)	Bruttoinntekt	117,9	123,9	0,463
	Skatt	-17,9	-23,9	0,365
1985 (0,406)	Bruttoinntekt	117,2	121,7	0,391
	Skatt	-17,2	-21,7	0,323

Tabell 5.4. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for selvstendige yrkesaktive i sekundærnæringene i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,450)	Bruttoinntekt	166,1	157,2	0,475
	Skatt	-66,1	-57,2	0,520
1979 (0,481)	Bruttoinntekt	136,3	140,9	0,465
	Skatt	-36,3	-40,9	0,427
1982 (0,522)	Bruttoinntekt	121,7	133,6	0,475
	Skatt	-21,7	-33,6	0,336
1985 (0,533)	Bruttoinntekt	118,6	124,8	0,507
	Skatt	-18,6	-24,8	0,400

Tabell 5.5. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,348)	Bruttoinntekt	152,9	142,2	0,375
	Skatt	-52,9	-42,2	0,437
1979 (0,321)	Bruttoinntekt	156,2	141,6	0,354
	Skatt	-56,2	-41,6	0,434
1982 (0,315)	Bruttoinntekt	147,6	138,4	0,336
	Skatt	-47,6	-38,4	0,391
1985 (0,322)	Bruttoinntekt	144,2	135,8	0,342
	Skatt	-44,2	-35,8	0,398

Resultatene i tabellene 5.2-5.5 viser at

- skattene virket progressivt med bruttoinntektene i første halvdel av 70-årene, riktignok svakere blant selvstendige enn blant ansatte
- progresjonen i beskatningen ble betydelig svekket i 80-årene

- både i 1982 og 1985 var skattenes utjavnende effekt for fordelingen av disponible inntekter blant selvstendige mindre utjevnende enn i et system med proporsjonale skatter
- det har vært en betydelig reduksjon i skattene sett i relasjon til disponibel inntekt; spesielt sterk har reduksjonen vært for selvstendig yrkesaktive. I prosent av disponibel inntekt sank skattene fra 42,2 i 1973 til 35,8 i 1985 for ansatte, fra 46,3 til 21,7 for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske og fra 57,2 til 24,8 for selvstendige i andre næringer
- selv om de direkte fordelingsmessige virkningene av skattene minsket, så medførte dette likevel ikke økt ulikhet i fordelingen av de disponible inntektene. Blant ansatte var ulikhetene tvertimot blitt mindre i 1985 enn de var i 1973. Årsakene er at bruttoinntektene ble jevnere fordelt og motvirket den reduserte utjevnende effekten fra skattene.

Resultatene ovenfor viser at skattene fortsatt hadde en utjavnende effekt i 1985, selv om utviklingen fra 1973 til 1985 førte til at skattenes utjavnende effekt ble betydelig redusert. Vær oppmerksom på at skattene vil ha en utjavnende effekt på fordelingen av disponibel inntekt hvis personer med store bruttoinntekter i gjennomsnitt betaler mer i skatt enn personer med små bruttoinntekter. Skattesystemet kan følgelig ha utjavnende effekt selv om det ikke er progressivt. Et progressivt skattesystem kjennetegnes ved at skattenes andel av bruttoinntekten, dvs. gjennomsnittsskatten, vokser med voksende bruttoinntekt. I et proporsjonalt skattesystem er skatteandelen den samme uansett bruttoinntekt, mens den i et regressivt system er avtakende med voksende bruttoinntekt. Det norske systemet for beskatning av personlige inntekter er formelt et progressivt skattesystem. Men på grunn av liberale fradragregler, blant annet ubegrenset rett til fradrag av gjeldsrenter, kan de faktisk betalte skattene i prinsippet bli regressive. Til å måle den faktiske progressiviteten, skal vi bruke forholdet mellom A-ulikheten i fordelingene av hhv. disponibel inntekt og bruttoinntekt. Dette forholdet blir lik 1 hvis skattene er proporsjonale mhp. bruttoinntektene. Hvis forholdet er mindre enn 1, så er den faktiske direkte effekten av skattene progressiv. Hvis forholdet derimot er større enn 1, så betyr det at den direkte effekten av skattene er regressiv. Som påpekt tidligere drøfter vi altså den direkte effekten av skattesystemet og ikke den totale effekten. Vi tar følgelig ikke hensyn til de indirekte effektene, dvs. skattenes

virkning på inntekter før skatt og på utnyttingen av fradrag-, avskrivnings- og avsetningsregler. Resultatene i tabell 5.6 viser hvordan den direkte effekten av skattene, gitt tilpasningen til inntekter før skatt og til fradrag av gjeldsrenter, avsetninger og avskrivninger, utvikler seg over tid.

Tabell 5.6. Mål for progressivitet. Forholdet mellom A-ulikheten i fordelingene av hhv. disponibel inntekt og bruttoinntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. status År	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
1973	0,92	0,92	0,93	0,92
1979	0,92	1,01	1,01	0,89
1982	0,95	1,03	1,04	0,92
1985	0,95	1,03	1,04	0,93

Resultatene i tabell 5.6 viser at skattleggingen virket progressivt innenfor alle de fire gruppene av yrkesaktive personer i 1973. I 1979 var dette fortsatt tilfelle både for ansatte og for alle yrkesaktive, mens det både for selvstendige i primærnæringene og for selvstendige i andre næringer var den samme direkte omfordelende effekt av skattene som i et system med proporsjonale skatter. I 1982 og 1985 virket skattene svakt regressivt innenfor begge de to gruppene av selvstendige. Selv om progressiviteten fortsatt var like sterk blant ansatte, så dempet utviklingen blant selvstendige den faktiske progresjonen blant alle yrkesaktive. Denne utviklingen skyldes først og fremst gunstige avskrivningsmuligheter i tilknytning til kommandittselskaper og gunstige avsetningsregler i distriktskatteloven. En rekke skattytere, spesielt selvstendige yrkesaktive, utnyttet disse reglene og fikk dermed sin skattbare inntekt betydelig redusert. En annen faktor som peker i samme retning er retten til fradrag av gjeldsrenter. Vi drøfter hvilken betydning gjeldsrentene har hatt for fordelinger av disponibel inntekt i kapittel 6.

5.1.2. Enslige yrkesaktive og ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv

Tabellene 5.7-5.10 gir resultatet av dekomponeringen av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for grupper av ektepar og enslige yrkesaktive.

Tabell 5.7. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,296)	Bruttoinntekt	160,4	142,8	0,332
	Skatt	-60,4	-42,8	0,418
1979 (0,280)	Bruttoinntekt	153,9	139,4	0,310
	Skatt	-53,9	-39,4	0,383
1982 (0,291)	Bruttoinntekt	143,9	136,0	0,308
	Skatt	-43,9	-36,0	0,356
1985 (0,269)	Bruttoinntekt	140,4	132,7	0,285
	Skatt	-40,4	-32,7	0,332

Tabell 5.8. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,293)	Bruttoinntekt	157,3	140,5	0,328
	Skatt	-57,3	-40,5	0,415
1979 (0,284)	Bruttoinntekt	148,8	135,7	0,311
	Skatt	-48,8	-35,7	0,388
1982 (0,309)	Bruttoinntekt	134,7	131,3	0,317
	Skatt	-34,7	-31,3	0,342
1985 (0,268)	Bruttoinntekt	133,5	129,4	0,277
	Skatt	-33,5	-29,4	0,306

Tabell 5.9. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor begge ektefellene er yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,222)	Bruttoinntekt	167,3	146,8	0,253
	Skatt	-67,3	-46,8	0,319
1979 (0,207)	Bruttoinntekt	156,7	143,1	0,227
	Skatt	-56,7	-43,1	0,273
1982 (0,214)	Bruttoinntekt	146,6	139,5	0,225
	Skatt	-46,6	-39,5	0,253
1985 (0,217)	Bruttoinntekt	142,3	135,0	0,228
	Skatt	-42,3	-35,0	0,262

Tabell 5.10. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for enslige yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,335)	Bruttoinntekt	156,3	142,8	0,367
	Skatt	-56,3	-42,8	0,441
1979 (0,315)	Bruttoinntekt	152,3	140,2	0,342
	Skatt	-52,3	-40,2	0,411
1982 (0,308)	Bruttoinntekt	145,0	138,3	0,322
	Skatt	-45,0	-38,3	0,361
1985 (0,333)	Bruttoinntekt	139,0	134,7	0,343
	Skatt	-39,0	-34,7	0,374

Resultatene i tabellene 5.7-5.10 viser at

- utviklingen i skattenes fordelingsvirkninger var i hovedsak den samme som den vi påviste for yrkesaktive personer
- den (direkte) utjavnende effekten av skattleggingen var for alle gruppene i hele perioden sterkere enn et system med proporsjonale skatter
- den direkte fordelingsmessige effekten av skattene ble gradvis redusert i perioden 1973-1985
- i prosent av disponibel inntekt sank skattene fra 42,8 i 1973 til 32,7 i 1985 for ektepar hvor minst én av ektefellene var yrkesaktiv, fra 40,5 til 29,4 for ektepar hvor én av ektefellene var yrkesaktiv, fra 46,8 til 35 for ektepar hvor begge ektefellene var yrkesaktive og fra 42,8 til 34,7 for enslige yrkesaktive
- selv om de direkte fordelingsmessige virkningene av skattene minsket, så medførte dette ikke økt ulikhet i fordelinger av disponibel inntekt for grupper av ektepar og enslige yrkesaktive. Årsaken er igjen at den reduserte ulikheten i fordelingen av bruttoinntekter motvirket dette.

I resultatene fra tabellene 5.7-5.10 framkommer det at både ektepar og enslige yrkesaktive betalte mindre skatt i prosent av disponibel inntekt i 1985 enn de gjorde i 1973. I tillegg antyder tabellene at den faktiske progresjonen gradvis ble svekket i løpet av perioden 1973-1985. På samme måte som for yrkesaktive personer skal vi tallfeste progresjonsstyrken av skatten hvert enkelt år for hver av ektepargruppene og for enslige yrkesaktive.

Tabell 5.11. Mål for progressivitet. Forholdet mellom A-ulikheten i fordelingene av hhv. disponibel inntekt og bruttoinntekt for grupper av ektepar og enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Familie- type År	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med én yrkes- aktiv	Ektepar med to yrkes- aktive	Enslige yrkes- aktive
1973	0,88	0,88	0,87	0,91
1979	0,88	0,89	0,88	0,91
1982	0,92	0,95	0,92	0,93
1985	0,92	0,94	0,92	0,96

Som vi ser fra tabell 5.11 ble den faktiske progresjonen dempet for alle gruppene i løpet av perioden 1973-1985. For årene 1982 og 1985 var den direkte effekten av de faktiske inntektsskattene på ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt ikke så mye mer utjæmnende enn den direkte fordelingsmessige effekten av et system med proporsjonale skatter. Denne utviklingen skyldes først og fremst en mer aktiv utnyttelse av de liberale fradragsreglene i skattesystemet. Vi skal drøfte dette nærmere i neste kapittel.

6. DEKOMPONERING AV ULIKHET I FORDELINGER AV DISPONIBEL INNTEKT MED HENSYN PÅ GJELDSRENTER OG ANNET KONSUM

I perioden 1973 til 1985 har inntektstakerne i Norge hatt ubegrenset rett til fradrag av gjeldsrenter. For lønsmottakerne har fradragsretten for gjeldsrenter hatt betydning for fastsettelse av netto skattbar inntekt, mens det for selvstendig næringsdrivende også har hatt betydning for bruttoskattgrunnlaget. Retten til gjeldsrentefradrag har derfor gitt et romslig spillerom for skattetilpasning. Som vi påpekte i kapittel 4 tillater vår definisjon at vi kan uttrykke disponibel inntekt som en sum av gjeldsrenter og annet konsum, dvs. den disponible inntekten skal dekke både gjeldsrenter og utgiftene til annet konsum. Målsettingen med dette kapitlet er å studere hvilken direkte effekt hhv. gjeldsrenter og annet konsum har hatt på ulikheten i fordelingen av disponibel inntekt blant yrkesaktive personer og blant ektepar hvor minst én av ektefellene var yrkesaktiv.

6.1.1. Yrkesaktive personer

Tabellene 6.1-6.4 gir resultatene for dekomponeringen av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for grupper av yrkesaktive personer.

Tabell 6.1. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,363)	Gjeldsrenter Annet konsum	12,2 87,8	6,1 93,9	0,729 0,339
1979 (0,351)	Gjeldsrenter Annet konsum	16,8 83,2	8,4 91,6	0,700 0,318
1982 (0,348)	Gjeldsrenter Annet konsum	22,7 77,3	11,3 88,7	0,699 0,303
1985 (0,348)	Gjeldsrenter Annet konsum	29,2 70,8	15,4 84,6	0,660 0,291

Tabell 6.2. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for selvstendige yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,389)	Gjeldsrenter Annet konsum	22,8 77,2	13,6 86,4	0,729 0,339
1979 (0,453)	Gjeldsrenter Annet konsum	18,4 81,6	12,0 88,0	0,696 0,420
1982 (0,487)	Gjeldsrenter Annet konsum	18,0 82,0	14,2 85,8	0,618 0,465
1985 (0,406)	Gjeldsrenter Annet konsum	29,4 70,6	20,2 79,8	0,590 0,359

Tabell 6.3. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for selvstendig yrkesaktive i sekundærnæringene i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,450)	Gjeldsrenter Annet konsum	34,2 65,8	21,1 78,9	0,730 0,375
1979 (0,481)	Gjeldsrenter Annet konsum	25,5 74,5	17,6 82,4	0,696 0,434
1982 (0,522)	Gjeldsrenter Annet konsum	37,2 62,8	27,7 72,3	0,702 0,453
1985 (0,533)	Gjeldsrenter Annet konsum	31,6 68,4	27,4 72,6	0,615 0,503

Tabell 6.4. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,348)	Gjeldsrenter Annet konsum	7,8 92,2	3,9 96,1	0,702 0,334
1979 (0,321)	Gjeldsrenter Annet konsum	14,6 85,4	7,0 93,0	0,667 0,295
1982 (0,315)	Gjeldsrenter Annet konsum	19,9 80,1	9,2 90,8	0,679 0,278
1985 (0,322)	Gjeldsrenter Annet konsum	28,2 71,8	13,9 86,1	0,654 0,269

Resultatene i tabellene 6.1-6.4 viser at

- gjeldsrentenes andel av disponibel inntekt økte betydelig fra 1973 til 1985; fra 13,6 prosent til 20,2 prosent for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske, fra 21,1 prosent til 27,4 prosent for selvstendig yrkesaktive i andre næringer og fra 3,9 prosent til 13,9 prosent for ansatte

- ulikhetsbidraget fra gjeldsrentene økte betydelig fra 1973 til 1985 både for ansatte og for selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske.
- selv om gjeldsrentenes bidrag til ulikhet økte både for ansatte og selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske, så avtok den ulikhetsskapende effekten fra gjeldsrentene. Dette skyldes i hovedsak at andelen som hadde fradrag for gjeldsrenter økte betydelig i perioden 1973-1985, se tabell 6.5.

Tabell 6.5. Yrkesaktive personer med fradrag for gjeldsrenter i grupper etter sosioøkonomisk status. Prosent.

Sosioøk. status År	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
1973	51,0	78,2	80,8	46,9
1979	62,7	70,6	80,3	60,9
1982	68,0	72,1	82,7	66,8
1985	75,2	79,6	86,3	74,4

Som det framgikk av tabellene 5.1-5.4, så vokste gjeldsrentenes andel av disponibel inntekt betydelig for alle gruppene i løpet av perioden 1973-1985. Tabell 6.6 viser hvordan gjennomsnittet av gjeldsrentene til de som hadde fradrag for gjeldsrenter utviklet seg over tid for hver av gruppene. Hvert av gjennomsnittene er målt i 1985-kroner.

Tabell 6.6. Gjennomsnittlig gjeldsrenter for yrkesaktive personer med fradrag for gjeldsrenter i grupper etter sosioøkonomisk status. 1985-kroner.

Sosioøk. status År	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
1973	9 900	14 400	29 600	6 800
1979	13 500	22 100	33 400	10 900
1982	16 500	25 200	52 800	13 100
1985	22 000	32 800	55 300	19 200

6.1.2. Enslige yrkesaktive og ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktive

Tabellene 6.7-6.10 gir et kompakt bilde av utviklingen i gjeldsrentenes betydning for fordelingen av disponibel inntekt blant enslige yrkesaktive og blant ektepar i grupper etter yrkesaktivitet.

Tabell 6.7. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,296)	Gjeldsrenter	12,9	7,0	0,542
	Annet konsum	87,1	93,0	0,277
1979 (0,280)	Gjeldsrenter	15,7	9,3	0,471
	Annet konsum	84,3	90,7	0,261
1982 (0,291)	Gjeldsrenter	20,2	12,5	0,470
	Annet konsum	79,8	87,5	0,266
1985 (0,269)	Gjeldsrenter	26,4	16,0	0,444
	Annet konsum	73,6	84,0	0,236

Tabell 6.8. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,293)	Gjeldsrenter Annet konsum	15,9 84,1	8,0 92,0	0,585 0,268
1979 (0,284)	Gjeldsrenter Annet konsum	18,7 81,3	10,1 89,9	0,525 0,256
1982 (0,309)	Gjeldsrenter Annet konsum	23,2 76,8	13,7 86,3	0,522 0,275
1985 (0,268)	Gjeldsrenter Annet konsum	28,6 71,4	16,2 83,8	0,473 0,229

Tabell 6.9. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor begge ektefellene er yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,222)	Gjeldsrenter Annet konsum	11,8 88,2	5,4 94,6	0,486 0,207
1979 (0,207)	Gjeldsrenter Annet konsum	17,1 82,9	8,6 91,4	0,413 0,188
1982 (0,214)	Gjeldsrenter Annet konsum	23,0 77,0	11,6 88,4	0,424 0,186
1985 (0,217)	Gjeldsrenter Annet konsum	28,8 71,2	15,8 84,2	0,395 0,183

Tabell 6.10. Dekomponering av A-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for enslige yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,335)	Gjeldsrenter Annet konsum	4,8 95,2	2,4 97,6	0,676 0,327
1979 (0,315)	Gjeldsrenter Annet konsum	10,7 89,3	4,8 95,2	0,702 0,295
1982 (0,308)	Gjeldsrenter Annet konsum	15,3 84,7	7,0 93,0	0,667 0,280
1985 (0,333)	Gjeldsrenter Annet konsum	24,0 76,0	12,1 87,9	0,657 0,288

Resultatene i tabellene 6.7-6.10 viser at

- gjeldsrentenes andel av disponibel inntekt vokste betydelig i perioden 1973-1985. Veksten var størst blant enslige yrkesaktive og blant ektepar hvor begge ektefellene var yrkesaktive. I 1973 utgjorde gjeldsrentene i gjennomsnitt 2,4 prosent av de disponible inntektene til enslige yrkesaktive. I 1985 var gjeldsrentenes andel steget til 12,1 prosent av de disponible inntektene. For ektepar med to yrkesaktive økte gjeldsrentenes andel av disponibel inntekt fra 5,4 prosent i 1973 til 15,8 prosent i 1985, mens den for ektepar med én yrkesaktiv økte fra 8 prosent i 1973 til 16,2 prosent i 1985
- på grunn av den relative økningen av gjeldsrentene i perioden, økte også gjeldsrentenes bidrag til ulikhet i fordelingen av de disponible inntektene. Dette skjedde til tross for at den ulikhetsskapende effekten til gjeldsrentene avtok i løpet av perioden. Denne utviklingen skyldes i hovedsak økning i andelen av ektepar med fradrag for gjeldsrenter, se tabell 6.11.

Tabell 6.11. Enslige yrkesaktive og ektepar etter yrkesaktivitet med fradrag for gjeldsrenter. Prosent.

Familie- type År	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med én yrkes- aktiv	Ektepar med to yrkes- aktive	Enslige yrkes- aktive
1973	76,1	75,4	77,8	29,4
1979	90,4	87,2	94,4	50,9
1982	93,3	89,9	96,7	63,7
1985	94,6	91,3	97,5	75,2

Som et supplement til informasjonen i tabellene 6.7-6.11, skal vi i tabell 6.12 nedenfor gi tall som viser hvordan gjennomsnittet av gjeldsrentene til ektepar og enslige som hadde fradrag for gjeldsrenter utviklet seg over tid for hver av gruppene. Hvert av gjennomsnittene er målt i 1985-kroner.

Tabell 6.11. Gjennomsnittlig gjeldsrenter for enslige og ektepar med fradrag for gjeldsrenter i grupper etter yrkesaktivitet. 1985-kroner.

Familie- type År	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med én yrkes- aktiv	Ektepar med to yrkes- aktive	Enslige yrkes- aktive
1973	11 300	11 800	10 200	5 400
1979	17 000	16 900	17 000	8 000
1982	22 600	22 400	22 900	9 500
1985	31 200	28 200	33 500	15 400

Appendiks

Inntektsulikhet målt ved

Gini-koeffisienten

I tabellene nedenfor har vi benyttet en nummerering som vil gjøre det lettere å finne fram til de tilsvarende tabellene for A-ulikheten. Tabell G4.5 svarer derfor til tabell 4.5, tabell G4.6 til tabell 4.6, osv.

Tabell G4.5. G-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk gruppering i 1973, 1979, 1982 og 1985.

<u>Sosioøk. gruppering</u>	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
År				
1973	.285 (.004)	.321 (.017)	.369 (.017)	.266 (.003)
1979	.277 (.004)	.341 (.012)	.366 (.014)	.253 (.004)
1982	.266 (.006)	.376 (.055)	.405 (.029)	.240 (.003)
1985	.265 (.007)	.295 (.018)	.413 (.043)	.247 (.007)

*) I parentes er det gitt standardavvik (95-prosent-konfidensintervall framkommer som estimatet pluss/minus 2 ganger standardavviket).

Tabell G4.6. G-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for ansatte yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1982 og 1983.

<u>Sosioøk. status</u>	<u>Ufaglærte arbeidere</u>	<u>Faglærte arbeidere</u>	<u>Funksjonærer, lavere nivå</u>	<u>Funksjonærer, høyere nivå</u>
År	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet
1982	.185 (.004)	.154 (.006)	.192 (.005)	.237 (.005)
1985	.195 (.007)	.163 (.009)	.190 (.006)	.249 (.013)

*) Standardavvik i parentes.

Tabell G4.7. G-ulikhet*) i fordelinger av bruttoinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

<u>Familie-type</u>	<u>Ektepar med minst én yrkesaktiv</u>	<u>Ektepar med en yrkesaktiv</u>	<u>Ektepar med to yrkesaktive</u>	<u>Enslige yrkesaktive</u>
År	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet
1973	.239 (.005)	.239 (.006)	.180 (.007)	.265 (.006)
1979	.226 (.005)	.235 (.009)	.166 (.005)	.246 (.006)
1982	.220 (.005)	.229 (.011)	.167 (.005)	.233 (.005)
1985	.207 (.009)	.205 (.014)	.170 (.013)	.248 (.014)

*) Standardavvik i parentes.

Tabell G4.9. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,285)	1	65,4	79,0	0,236
	2	26,3	14,4	0,521
	3	5,5	2,9	0,537
	4	2,9	3,7	0,220
1979 (0,277)	1	59,5	78,2	0,210
	2	33,3	15,2	0,605
	3	5,7	3,1	0,506
	4	1,6	3,5	0,126
1982 (0,266)	1	64,4	80,1	0,214
	2	27,9	12,9	0,577
	3	7,1	3,6	0,535
	4	0,6	3,5	0,047
1985 (0,265)	1	66,8	80,1	0,221
	2	24,1	12,0	0,534
	3	8,2	4,3	0,511
	4	1,0	3,7	0,069

Tabell G4.10. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,321)	1	0,9	3,1	0,098
	2	86,0	82,3	0,336
	3	9,9	6,0	0,527
	4	3,2	8,6	0,119
1979 (0,341)	1	2,3	4,0	0,192
	2	92,7	86,9	0,363
	3	5,3	5,0	0,367
	4	-0,3	4,1	-0,022
1982 (0,376)	1	2,1	4,4	0,175
	2	89,6	85,7	0,394
	3	8,8	6,6	0,499
	4	-0,4	3,3	-0,050
1985 (0,295)	1	2,4	4,4	0,162
	2	91,4	85,9	0,315
	3	5,2	5,6	0,276
	4	0,9	4,1	0,066

Tabell G4.11. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for selvstendig yrkesaktive i sekundærnæringene i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,369)	1	5,6	4,1	0,506
	2	88,4	87,5	0,373
	3	4,9	4,9	0,367
	4	1,2	3,6	0,124
1979 (0,366)	1	3,2	3,4	0,341
	2	92,3	89,9	0,376
	3	3,3	3,7	0,332
	4	1,1	3,0	0,137
1982 (0,405)	1	2,9	3,2	0,364
	2	86,4	86,7	0,403
	3	9,6	7,3	0,537
	4	1,1	2,8	0,156
1985 (0,413)	1	5,6	5,2	0,444
	2	87,1	86,3	0,417
	3	6,7	5,6	0,492
	4	0,7	2,9	0,092

Tabell G4.12. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,266)	1	90,6	93,6	0,258
	2	1,3	0,6	0,559
	3	5,0	2,4	0,542
	4	3,1	3,4	0,246
1979 (0,253)	1	88,1	92,3	0,242
	2	4,1	1,3	0,808
	3	6,0	2,9	0,522
	4	1,8	3,5	0,127
1982 (0,240)	1	91,0	92,8	0,235
	2	2,2	0,7	0,797
	3	6,3	3,0	0,508
	4	0,5	3,6	0,036
1985 (0,247)	1	88,3	91,4	0,238
	2	2,2	0,9	0,635
	3	8,6	4,1	0,522
	4	0,9	3,7	0,061

Tabell G4.13. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med minst én yrkesaktiv i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,239)	1	74,9	75,8	0,236
	2	20,9	15,9	0,316
	3	4,5	3,0	0,366
	4	-0,3	5,3	-0,015
1979 (0,226)	1	60,3	74,9	0,182
	2	35,1	16,5	0,480
	3	5,4	3,3	0,366
	4	-0,8	5,3	-0,033
1982 (0,220)	1	67,9	76,1	0,196
	2	28,2	14,4	0,431
	3	5,5	3,6	0,332
	4	-1,5	5,9	-0,057
1985 (0,207)	1	69,5	76,2	0,189
	2	24,2	12,8	0,392
	3	7,8	4,4	0,368
	4	-1,5	6,7	-0,045

Tabell G4.14. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med én yrkesaktiv i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,239)	1	58,7	68,3	0,206
	2	32,6	20,8	0,375
	3	6,1	3,5	0,414
	4	2,7	7,4	0,088
1979 (0,235)	1	46,7	68,0	0,162
	2	42,5	19,7	0,507
	3	7,0	4,0	0,408
	4	3,8	8,3	0,109
1982 (0,229)	1	54,5	69,1	0,181
	2	36,3	17,0	0,489
	3	5,2	4,2	0,287
	4	4,0	9,7	0,095
1985 (0,205)	1	61,4	70,9	0,178
	2	25,7	13,1	0,402
	3	7,1	4,6	0,315
	4	5,9	11,3	0,107

Tabell G4.15. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for ektepar med to yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,180)	1	78,4	88,3	0,160
	2	16,8	7,7	0,392
	3	3,8	2,1	0,330
	4	0,9	2,0	0,084
1979 (0,166)	1	51,3	81,3	0,104
	2	41,7	13,5	0,512
	3	6,0	2,7	0,370
	4	0,9	2,5	0,060
1982 (0,167)	1	60,6	81,1	0,124
	2	29,7	12,5	0,397
	3	8,4	3,3	0,432
	4	1,3	3,2	0,068
1985 (0,170)	1	60,0	79,5	0,128
	2	27,8	12,5	0,378
	3	10,4	4,2	0,422
	4	1,8	3,7	0,081

Tabell G4.16. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av bruttoinntekt med hensyn på lønnsinntekt (1), næringsinntekt (2), kapitalinntekt (3) og overføringer (4) for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (prosent)	Inntekts- andel (prosent)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,265)	1	74,6	85,0	0,233
	2	11,8	7,7	0,407
	3	6,4	2,8	0,610
	4	7,3	4,5	0,424
1979 (0,246)	1	66,8	83,0	0,198
	2	24,4	10,2	0,590
	3	5,1	2,6	0,481
	4	3,7	4,2	0,216
1982 (0,233)	1	71,9	85,4	0,196
	2	17,3	7,3	0,551
	3	7,1	3,1	0,527
	4	3,7	4,2	0,207
1985 (0,248)	1	66,4	82,8	0,199
	2	20,9	9,0	0,575
	3	8,9	4,1	0,535
	4	3,9	4,0	0,239

Tabell G4.17. G-ulikhet*) i fordelinger av disponibel inntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. status	Alle yrkesaktive	Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
År	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet
1973	.256 (.004)	.287 (.021)	.344 (.022)	.241 (.003)
1979	.253 (.005)	.348 (.015)	.377 (.018)	.223 (.005)
1982	.252 (.007)	.395 (.065)	.428 (.036)	.218 (.003)
1985	.252 (.008)	.304 (.020)	.438 (.050)	.225 (.005)

*) Standardavvik i parentes.

Tabell G4.18. G-ulikhet*) i fordelinger av disponibel inntekt for ansatte yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1982 og 1985.

Sosioøk. status	Ufaglærte arbeidere	Faglærte arbeidere	Funksjonærer, lavere nivå	Funksjonærer, høyere nivå
År	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet
1982	.172 (.004)	.142 (.006)	.175 (.004)	.213 (.006)
1985	.193 (.007)	.156 (.008)	.175 (.006)	.219 (.009)

*) Standardavvik i parentes.

Tabell G4.19. G-ulikhet*) i fordelinger av disponibel realinntekt for ektepar og for enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Familie- type	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med en yrkes- aktiv	Ektepar med to yrkes- aktive	Enslige yrkes- aktive
År	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet	Ulikhet
1973	.206 (.005)	.206 (.006)	.153 (.006)	.236 (.005)
1979	.199 (.006)	.208 (.012)	.147 (.006)	.221 (.007)
1982	.201 (.007)	.214 (.014)	.154 (.006)	.214 (.005)
1985	.189 (.009)	.190 (.011)	.156 (.014)	.237 (.016)

*) Standardavvik i parentes.

Tabell G5.2. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,256)	Bruttoinntekt Skatt	157,8 -57,8	143,9 -43,9	0,281 0,338
1979 (0,253)	Bruttoinntekt Skatt	150,1 -50,1	140,5 -40,5	0,271 0,313
1982 (0,252)	Bruttoinntekt Skatt	141,4 -41,4	137,2 -37,2	0,260 0,281
1985 (0,252)	Bruttoinntekt Skatt	138,1 -38,1	134,0 -34,0	0,260 0,282

Tabell G5.3. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for selvstendig yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,287)	Bruttoinntekt	160,5	146,3	0,315
	Skatt	-60,5	-46,3	0,375
1979 (0,348)	Bruttoinntekt	121,1	126,5	0,333
	Skatt	-21,1	-26,5	0,277
1982 (0,395)	Bruttoinntekt	115,2	123,9	0,368
	Skatt	-15,2	-23,9	0,252
1985 (0,304)	Bruttoinntekt	116,3	121,7	0,291
	Skatt	-16,3	-21,7	0,230

Tabell G5.4. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for selvstendige yrkesaktive i sekundærnæringene i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,344)	Bruttoinntekt	165,9	157,2	0,363
	Skatt	-65,9	-57,2	0,396
1979 (0,377)	Bruttoinntekt	131,5	140,9	0,352
	Skatt	-31,5	-40,9	0,290
1982 (0,428)	Bruttoinntekt	121,4	133,6	0,389
	Skatt	-21,4	-33,6	0,272
1985 (0,438)	Bruttoinntekt	115,8	124,8	0,407
	Skatt	-15,8	-24,8	0,279

Tabell G5.5. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,241)	Bruttoinntekt	154,9	142,2	0,263
	Skatt	-54,9	-42,2	0,314
1979 (0,223)	Bruttoinntekt	158,1	141,6	0,248
	Skatt	-58,1	-41,6	0,310
1982 (0,218)	Bruttoinntekt	149,2	138,4	0,235
	Skatt	-49,2	-38,4	0,279
1985 (0,225)	Bruttoinntekt	145,6	135,8	0,241
	Skatt	-45,6	-35,8	0,287

Tabell G5.6. Mål for progressivitet. Forholdet mellom G-ulikheten i fordelingene av hhv. disponibel inntekt og bruttoinntekt for yrkesaktive personer etter sosioøkonomisk status i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Sosioøk. status År	Alle yrkes- aktive	Selvstendige i jordbruk, skog- bruk og fiske	Selvstendige i andre næringer	Ansatte
1973	0,90	0,89	0,93	0,91
1979	0,91	1,02	1,03	0,88
1982	0,95	1,05	1,06	0,91
1985	0,95	1,03	1,06	0,91

Tabell G5.7. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,206)	Bruttoinntekt	163,6	142,8	0,236
	Skatt	-63,6	-42,8	0,306
1979 (0,199)	Bruttoinntekt	153,2	139,4	0,219
	Skatt	-53,2	-39,4	0,268
1982 (0,201)	Bruttoinntekt	144,3	135,9	0,213
	Skatt	-44,3	-35,9	0,248
1985 (0,189)	Bruttoinntekt	140,6	132,7	0,201
	Skatt	-40,6	-32,7	0,235

Tabell G5.8. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,206)	Bruttoinntekt	160,5	140,5	0,235
	Skatt	-60,5	-40,5	0,307
1979 (0,208)	Bruttoinntekt	148,7	135,7	0,228
	Skatt	-48,7	-35,7	0,283
1982 (0,214)	Bruttoinntekt	136,3	131,3	0,222
	Skatt	-36,3	-31,3	0,248
1985 (0,190)	Bruttoinntekt	135,0	129,4	0,199
	Skatt	-35,0	-29,4	0,227

Tabell G5.9. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for ektepar hvor begge ektefellene er yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,153)	Bruttoinntekt	169,4	146,8	0,177
	Skatt	-69,4	-46,8	0,227
1979 (0,147)	Bruttoinntekt	154,2	143,1	0,159
	Skatt	-54,2	-43,1	0,185
1982 (0,154)	Bruttoinntekt	144,9	139,5	0,160
	Skatt	-44,9	-39,5	0,175
1985 (0,156)	Bruttoinntekt	140,6	135,0	0,163
	Skatt	-40,6	-35,0	0,181

Tabell G5.10. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på bruttoinntekt og skatt for enslige yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,236)	Bruttoinntekt	158,2	142,8	0,262
	Skatt	-58,2	-42,8	0,321
1979 (0,221)	Bruttoinntekt	152,2	140,2	0,240
	Skatt	-52,2	-40,2	0,288
1982 (0,214)	Bruttoinntekt	145,6	138,3	0,225
	Skatt	-45,6	-38,3	0,255
1985 (0,237)	Bruttoinntekt	138,2	134,7	0,244
	Skatt	-38,2	-34,7	0,261

Tabell G5.11. Mål for progressivitet. Forholdet mellom G-ulikheten i fordelingene av hhv. disponibel inntekt og bruttoinntekt for grupper av ektepar og enslige yrkesaktive i 1973, 1979, 1982 og 1985.

Familie- type År	Ektepar med minst én yrkesaktiv	Ektepar med én yrkes- aktiv	Ektepar med to yrkes- aktive	Enslige yrkes- aktive
1973	0,86	0,86	0,85	0,89
1979	0,88	0,89	0,89	0,90
1982	0,91	0,93	0,92	0,92
1985	0,91	0,93	0,92	0,96

Tabell G6.1. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for yrkesaktive personer i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,256)	Gjeldsrenter	14,9	6,1	0,632
	Annet konsum	85,1	93,9	0,232
1979 (0,253)	Gjeldsrenter	19,7	8,4	0,594
	Annet konsum	80,3	91,6	0,222
1982 (0,252)	Gjeldsrenter	26,3	11,3	0,587
	Annet konsum	73,7	88,7	0,210
1985 (0,252)	Gjeldsrenter	32,3	15,4	0,530
	Annet konsum	67,7	84,6	0,202

Tabell G6.2. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for selvstendige yrkesaktive i jordbruk, skogbruk og fiske i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,287)	Gjeldsrenter	27,4	13,6	0,576
	Annet konsum	72,6	86,4	0,241
1979 (0,348)	Gjeldsrenter	19,3	12,0	0,561
	Annet konsum	80,7	88,0	0,319
1982 (0,395)	Gjeldsrenter	16,6	14,2	0,463
	Annet konsum	83,4	85,8	0,384
1985 (0,304)	Gjeldsrenter	29,5	20,2	0,445
	Annet konsum	70,5	79,8	0,269

Tabell G6.3. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for selvstendig yrkesaktive i sekundærnæringene i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,344)	Gjeldsrenter	39,6	21,1	0,645
	Annet konsum	60,4	78,9	0,263
1979 (0,377)	Gjeldsrenter	27,0	17,6	0,578
	Annet konsum	73,0	82,4	0,335
1982 (0,428)	Gjeldsrenter	40,0	27,7	0,619
	Annet konsum	60,0	72,3	0,355
1985 (0,438)	Gjeldsrenter	31,5	27,4	0,504
	Annet konsum	68,5	72,6	0,414

Tabell G6.4. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ansatte i 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,241)	Gjeldsrenter	9,2	3,9	0,575
	Annet konsum	90,8	96,1	0,228
1979 (0,223)	Gjeldsrenter	17,5	7,0	0,554
	Annet konsum	82,5	93,0	0,197
1982 (0,218)	Gjeldsrenter	23,3	9,2	0,549
	Annet konsum	76,7	90,8	0,184
1985 (0,225)	Gjeldsrenter	31,9	13,9	0,517
	Annet konsum	68,1	86,1	0,178

Tabell G6.7. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor minst én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,206)	Gjeldsrenter	16,1	7,0	0,471
	Annet konsum	83,9	93,0	0,186
1979 (0,199)	Gjeldsrenter	18,5	9,3	0,394
	Annet konsum	81,5	90,7	0,179
1982 (0,201)	Gjeldsrenter	25,2	12,5	0,403
	Annet konsum	74,8	87,5	0,172
1985 (0,189)	Gjeldsrenter	29,6	16,0	0,351
	Annet konsum	70,4	84,0	0,159

Tabell G6.8. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor én av ektefellene er yrkesaktiv. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,206)	Gjeldsrenter	20,1	8,0	0,518
	Annet konsum	79,9	92,0	0,178
1979 (0,208)	Gjeldsrenter	21,9	10,1	0,450
	Annet konsum	78,1	89,9	0,180
1982 (0,214)	Gjeldsrenter	29,8	13,7	0,464
	Annet konsum	70,2	86,3	0,174
1985 (0,190)	Gjeldsrenter	33,5	16,2	0,393
	Annet konsum	66,5	83,8	0,151

Tabell G6.9. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for ektepar hvor begge ektefellene er yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,153)	Gjeldsrenter	14,8	5,4	0,423
	Annet konsum	85,2	94,6	0,138
1979 (0,147)	Gjeldsrenter	20,0	8,6	0,344
	Annet konsum	80,0	91,4	0,129
1982 (0,154)	Gjeldsrenter	27,2	11,6	0,359
	Annet konsum	72,8	88,4	0,127
1985 (0,156)	Gjeldsrenter	31,2	15,8	0,309
	Annet konsum	68,8	84,2	0,128

Tabell G6.10. Dekomponering av G-ulikheten i fordelinger av disponibel inntekt med hensyn på gjeldsrenter og annet konsum for enslige yrkesaktive. 1973, 1979, 1982 og 1985.

År (ulikhet)	Inntekts- komponent	Ulikhets- andel (pst.)	Inntekts- andel (pst.)	Interaksjons- koeffisient
1973 (0,236)	Gjeldsrenter	6,1	2,4	0,601
	Annet konsum	93,9	97,6	0,227
1979 (0,221)	Gjeldsrenter	13,3	4,8	0,611
	Annet konsum	86,7	95,2	0,202
1982 (0,214)	Gjeldsrenter	18,1	7,0	0,551
	Annet konsum	81,9	93,0	0,189
1985 (0,237)	Gjeldsrenter	27,5	12,1	0,538
	Annet konsum	72,5	87,9	0,196

REFERANSER

- Andersen, A.S. og R. Aaberge (1983): "Analyse av ulikhet i fordelingen av levekår". Rapport 83/21, Statistisk Sentralbyrå.
- Bjerkholt, O., T. Wennemo og R. Aaberge (1988): "Ulikhet i jordbruksinntekter - Fordelingsvirkninger av økte offentlige tilskott". Norsk økonomisk tidsskrift, 102, 61-85, 1988.
- Bojer, H. (1987): "Personlig inntektsfordeling i Norge 1970-1984". Tidsskrift for samfunnsforskning.
- Bye, T. og T.E. Høyland (1981): "Inntektsbegreper - inntektsfordeling". Rapport 81/31, Statistisk Sentralbyrå.
- Dagsvik, J., O. Ljones, S. Strøm og R. Aaberge (1986): "Gifte kvinners arbeidstilbud: skatter og fordelingsvirkninger". Rapport 86/14, Statistisk Sentralbyrå.
- Dagsvik, J., O. Ljones, S. Strøm, T. Wennemo og R. Aaberge (1988): "Arbeidskraftstilbud, skatt og inntektsfordeling". I "Fordelingsvirkninger av offentlige tiltak" (Red. Hege Torp), Ad Notam forlag.
- Ringén, S. (1986): "Difference and similarity. Two studies in comparative income distribution". Institutet för socialforskning, Universitetet i Stockholm.
- Aaberge, R. (1982): "Om måling av ulikskap". Rapport 82/9, Statistisk Sentralbyrå.
- Aaberge, R. (1986): "On the problem of measuring inequality". Discussion Paper No. 14, Statistisk Sentralbyrå.

UTKOMMET I SERIEN RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ ETTER 1. JULI 1987 (RAPP)
 Issued in the series Reports from the Central Bureau of Statistics since 1 July 1987 (REP)
 ISSN 0332-8422

- Nr. 87/14 MSG-4 A Complete Description of the System of Equations/Erik Offerdal, Knut Thonstad og Haakon Vennemo 1987-141s. (RAPP; 87/14) 45 kr ISBN 82-537-2524-8
- 87/15 Energiundersøkelsen 1985 Energibruk i privat og offentlig tjenesteyting/Jon Sagen. 1987-93s. 40 kr ISBN 82-537-2533-7
 - 87/16 Kommunehelsetjenesten Årsstatistikk for 1986. 1987-61s. 40 kr ISBN 82-537-2531-0
 - 87/17 Nordmenns ferievaner i regionalt perspektiv/Hege Kitterød. 1987-86s. 40 kr ISBN 82-537-2543-4
 - 87/18 Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1982 - 1985. 1987-39s. 30 kr ISBN 82-537-2549-3
 - 87/19 En økonometrisk analyse av varigheten av arbeidsledighet/Rolf Aaberge. 1987-39s. 30 kr ISBN 82-537-2546-9
 - 87/20 Statistisk beskrivelse av arbeidsledighetens lengde 1973-1985/Rolf Aaberge. 1987-39s. 30 kr ISBN 82-537-2547-7
 - 87/21 Aktuelle skattetal 1987 Current Tax Data. 1987-45s. 40 kr ISBN 82-537-2552-3
 - 87/22 Friluftsliv og helse/Tiril Vogt. 1987-76s. 40 kr ISBN 82-537-2562-0
 - 87/23 Prisdannelse på importvarer En MODAG-rapport/Nils Henrik Mørch von der Fehr. 1988-67s. 40 kr ISBN 82-537-2569-8
 - 88/2 NORDHAND Et modellsystem for de nordiske land/Paal Sand og Gunnar Sollie. 1988-68s. 40 kr ISBN 82-537-2570-1
 - 88/3 Hovedtrekk ved den økonomiske og demografiske utviklingen i fylkene etter 1960/Tor Skoglund, Erik Stordahl og Knut Ø. Sørensen. 1988-81s. 40 kr ISBN 82-537-2572-8
 - 88/4 Kohort- og periodefruktbarhet i Norge 1845 - 1985 Cohort and Period Fertility for Norway/Helge Brunborg. 1988-135s. 45 kr ISBN 82-537-2573-6
 - 88/5 Yrkesdeltakelse for personer over aldersgrensen En log-lineær analyse/Grete Dahl 1988-38s. (RAPP; 88/5) 30 kr ISBN 82-537-2593-0
 - 88/6 Skilsmisser i Norge 1965-1985 En demografisk analyse/Øystein Kravdal og Turid Noack. 1988-147s. 45 kr ISBN 82-537-2587-6
 - 88/7 Oljeinvesteringer og norsk økonomi i 1987-95/Ingvild Svendsen. 1988-88s. 40 kr ISBN 82-537-2596-5

Pris kr 45,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-2671-6
ISSN 0332-8422